

Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU

Tarihin Kıyısı **Beşiktaş**

Fotoromanından Kısa Bir Bölüm

Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU

Tarihin Kıyısı Beşiktaş
Fotoromanından Kısa Bir Bölüm

desteğiyle...

TARİHİN KIYISI BEŞİKTAŞ
Fotoromanından Kısa Bir Bölüm

Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU

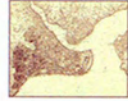
Sayfa Düzeni: Fatih Selçuklu

Baskı:

Cilt:

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmadan kitabın herhangi bir bölümü, metni ve fotoğrafları yeniden basılamaz, elektronik, mekanik veya fotokopi yöntemleri ile yeniden çoğaltılıp dağıtılamaz. Bu kitap içerisinde kullanılmış olan arşiv ve fotoğraf belgeleri; Süleyman Faruk Göncüoğlu Arşivi ve İstanbul Şehri Kültür Tarihi Araştırmaları Arşivi'ne aittir. Yazılar ve belgeler, yazarın ve arşiv sahibinin izni olmadan kullanılamaz, iktibas edilemez ve çoğaltılamaz.

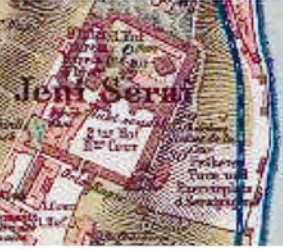
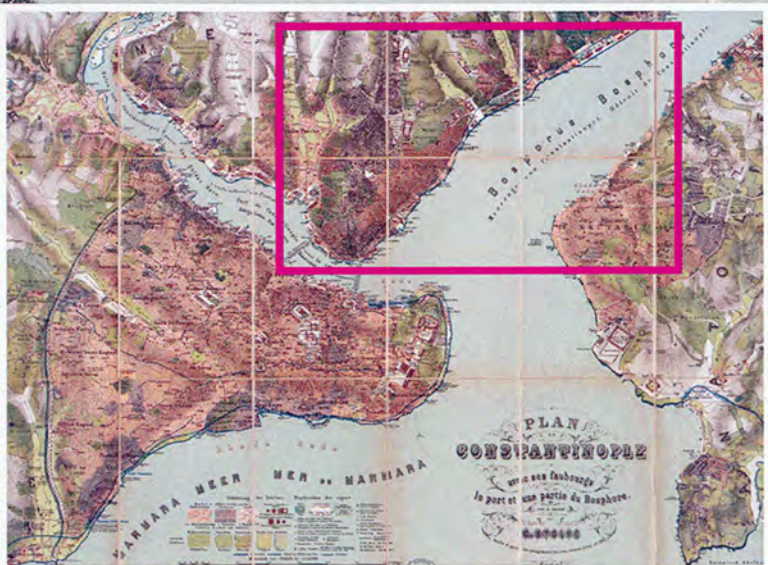
Bu eser

istanbul şehri
kültür tarihi
araştırmaları merkezi

Bünyesinde Hazırlanmıştır.

Haziran 2012

Abstract

Since antiquity Beşiktaş has become one of the favorite prominent bays of The Bosphorus. In every period of its history many statesman, including sultans, are interested in it. Evliya Çelebi in his famous travel book Seyahatname says that its residents came from inner Anatolia and most of them belongs to the high classes of society.

When a modern municipality founded in Ottoman Empire Beşiktaş called as 7. Department and as its borders they gave by shore from Dolmabahçe to Kayalar and by land to Levend farm and Şişli Feriköy villages. Modern-day İhlamur district was a wide stream bed and according to the sources there were an old bridge over of it. Shores of Beşiktaş, which is first settlement of the Bosphorus, was given to chief admirals to build starting from Sultan II. Bayezid(1481-1512). These people shaped the shore with their foundations. Hayreddin Barbarossa, Sinan Pasha, Uluç Ali Reis were among of them.

First Sinan The Architect builded a mosque, a madrasah and dar'ul-kurra (house of reading) and in 1541 A.D. a mausoleum for Hayreddin Barbarossa. Except mausoleum none of these buildings were survived. After, for chief admiral Sinan Pasha, brother of Grand vizier, again Sinan The Architect builded a külliye composed of a mosque, a madrasah and a twin public bath. But these important buildings, especillay for naval history, were sacrificed for master plans.

This work aims to reveal the changes and destruction of Beşiktaş like a short documentary during master plans of city. Photographs of the years between 1941-1958 plan effects are from our private archive.

We owe a debt of gratitude to dear Gökhan Baydur who conduced to has come up this work which could leave a memory of history of Beşiktaş for next generations and insruction for new master plans.

Takdim

Her geçen gün bu şehri tanımak bitmeyen bir sonsuzluk gibi... Üç büyük imparatorluğa ve medeniyete ev sahipliği yapan dünyanın bu tek şehrinde yaşamak bir ayrıcalıktır ifadesini kullanmak çok abartısız olmayacaktır.

Şirketimiz ile gerçekleştirdiğimiz geleceğe dönük başarılarımızı kültürel eserlerle de taçlandırmak istedik. Bu inanç, yaşam biçimi ve algı içerisinde Şehr-i İstanbul'a bir kültürel katkı sağlamak bizler için onur duyulacak bir hizmettir.

Peki, neden Beşiktaş denildiğinde, 17. yüzyıldan itibaren çehresi her daim değişen Beşiktaş'ın tarihine bir katkı da bizim sağlamak istememiz vereceğimiz cevap olacaktır.

İstanbul şehrini geleceğe taşıma gayretiyle gerçekleştirdiğimiz modern yapılara attığımız imzaların yanında bu şehrin sahip olduğu tarihi ve kültürel değerleri de öğrenme ve sahiplenme düşüncemizi de siz sevgili dostlarımız ve İstanbul sevdalıları ile paylaşmak istedik.

Geçmiş ile bugün arasında bir bağ kurulabilmesine bir vesile olması yanında geleceğe bir veri tabanı niteliğinde de görülebilecek bir semt monografyasını sizlere ve arşivlere bırakmak arzusu ile bu çalışma ortaya çıkmıştır.

Bütün İstanbul sevdalılarına ve meraklılarına sevgilerle...

GÖKHAN BADUR

BADUR Gayrimenkul

Geliştirme İnşaat ve Yatırım Anonim Şirketi

Yönetim Kurulu Başkanı

Önsöz

Beşiktaş'ın denizi, gam avcısının tuzağına gönül balığını çaresiz kalarak kaptırdı" diye Beşiktaş bölgesini niteleyen mutasavvıf ve şair şeyh Neccârzâde Rızâ'nın (vefatı; hicri 1157/miladi 1744) bu ifadeleri hiç de abartı değildir. Beşiktaş'ın antik çağlardan beri Boğaziçi'nin gözde koylarından biri olarak öne çıktığı görülmektedir. Tarihçesinden anlaşıldığı kadarıyla bu bölge tarihin hemen hemen her döneminde, padişahlar da dâhil olmak üzere pek çok devlet idarecisinin dikkatini çekmiş ve özel ilgi görmüştür. Evliya Çelebi de Seyahatname isimli eserinde, Beşiktaş halkı ile ilgili olarak çoğunluğunun Anadolu'dan geldiğini ve ekserisinin de âyân ve kibar olup zevk ehli olduklarını ifade eder.

Osmanlı döneminde modern belediye teşkilatının kurulmasının ardından Beşiktaş 7. Daire olarak nitelenir ve sınırları olarak da Dolmabahçe sahilinden Kayalar'a, ve beren (karadan) Levend çiftliği ve Şişli Feriköy'üne kadar olan karyeler (köyler) verilmiştir. Bugünkü İhlamur bölgesi, Roma döneminde oldukça geniş bir akarsu yatağı olup, kaynaklara göre üzerinde kadim bir de köprü bulunmaktaydı. Boğaziçi kıyılarında gelişen ilk yerleşim birimi olan Beşiktaş'ın kıyı kesiminin ise, Sultan II. Bayezid döneminden (1481-1512) itibaren Kaptan-ı Deryalar'a verilmiş olduğunu görmekteyiz. Beşiktaş bahçesi olarak anılacak Dolmabahçe'den Hayreddin İskelesi'ne kadar olan bu bölgede, Kaptan-ı Deryalar için birer ikametgâh olarak yalıların bulunduğu tarihi kaynaklarda görülmektedir. 16. Yüzyıldan itibaren Beşiktaş kıyıları ve gerisi Kaptan-ı Deryalar'ın burada bıraktıkları eserlerle şekillenmeye başlamıştır. Semte Barbaros Hayreddin Paşa, Sinan Paşa ve Kılıç Ali Paşa gibi Kaptan-ı Deryaların eserleri damgasını vurmuştur.

İlk önce Barbaros Hayrettin Paşa, Mimar Sinan'a bir cami, medrese ve darü'l-kurra ile miladi 1541 yılında kendi türbesini yaptırmıştır. Bu yapılardan türbe dışında hiçbiri günümüze ulaşmamıştır. Ardından ünlü Vezir-i azam Rüstem Paşa'nın kardeşi olan Kaptan-ı Derya Sinan Paşa, Mimarbaşı Koca Sinan'a cami, medrese ve çifte hamamdan oluşan bir külliye yaptırmıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere denizcilik tarihimiz yanında, mimarlık ve şehircilik açısından da zengin bir geçmişe sahip olmasına rağmen Beşiktaş semtinin merkezi bu kadim geçmişi ifade edemeyecek şekilde imar yollarına feda edilmiştir.

Elinizdeki bu eser, yakın tarihimizde Beşiktaş semt merkezi için yapılan imar düzenlemeleriyle gerçekleştirilen yıkım ve değişiklikleri kısa bir belgesel niteliğinde gözler önüne sermektedir. 1941-1958 tarihleri arasındaki imar yapılanmalarını kapsayan bu fotoğrafik belgeler kendi özel arşivimizde de negatifleriyle yer almaktadır.

Beşiktaş tarihiyle ilgili gelecek nesillere bir hafıza kaydı sağlayacak ve bundan sonraki imar çalışmalarına yol gösterip bir nebze fikir verebilecek bu çalışmanın ortaya çıkmasına vesile olan Sayın Gökhan Badur'a şükran borçluyuz.

Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU

Mayıs 2012 - Anadoluhisari

Beşiktaş'ta bulunan Deniz Müzesi, benim nezdimde diğer müzeler arasında bir başka ayrıcalığa sahiptir. İlkokula başladığım yıllar idi. İlk müze olgusu ile tanışmamın ardından bir kabotaj bayramında annemle gittiğim ve gördüklerimden tarifsiz bir zevk duyarak saatlerce ve büyük bir zevkle gezdiğim ilk müze olarak hafızama kazınmıştır. Beşiktaş semti ile de ilk ilgilenmem o zamanlar başlamıştır. Çocukluk merakıyla başlayan ilgim, Beşiktaş'ın geçmişini hep merak ettiğim yıllardan onunla ilgili yazılan her şeyi okumaya çalıştığım bu günlere kadar devam etmiştir.

Kadim bir Boğaziçi semti olan Beşiktaş tarihi okuduğum kaynaklarda neden bu kadar kısa yazıya dökülmüştür. Hep merak ederdim. Deniz Müzesi'nde bulunan bir sergiyi görmek üzere geçen aylarda, Anadoluhisarı İskeleyi'nden bindiğim motorla yola çıktığım güzel bir kış günü, motor Barbaros Hayreddin Paşa İskeleyi'ne yaklaştığında, hayretle irkildim. İnşa edilmesinin ardından bir gece yanarak tekrardan inşa edilen ve hala göz zevkimi iten bir türlü alışamadığım yeni vapur iskelesine yaklaşıırken, Deniz Müzesi'nin ön bahçesine inşa edilen çelik konstrüksiyonlu ek binanın devasa görüntüsü bu irkilmemin asıl nedeni oldu.

Dolmabahçe Sarayı binalarının bitiminden itibaren eski tütün deposuna ait bina¹ haricinde yeşil dokusuyla öne çıkan bir Beşiktaş merkez silueti nispeten kendini korur iken, bugün darmadağın bir haldedir. Belki, biz yanlış düşünüyoruz, diyerek bu görüntüyü de kabullenmeye çalışırken, herhalde bizim göremediğimizi, bu projeyi tasarlayanlar, askeri makam, dönemin kültür ve tabiat varlıklarında vazifeli büyüklerimiz bir şeyler görmüşler ki, Beşiktaş'ta eli yüzü düzgün kalabilmiş, Cumhuriyet döneminin ilk mimari örneklerinden olan Deniz Müzesi binasını bu kadar gölgede bırakacak, onu ezecek bir yapı tasarlamışlar ve uygulanmasının gerçekleşmesini sağlamışlardır. Bu anlayışı hala da anlayabilmiş değilim. Hele silueti bozmasına rağmen...

Beşiktaş semti, tarihi içerisinde en hızlı değişimi ve yıkımı yaşayan İstanbul semtlerindedir. Bu yıkımlar o kadar hızlı ve kayıtsız yapılmıştır ki, hafızası sekteye uğramış ve neler yitirdiğini unutmuştur. Açıkçası, tarihi yerleşimler çirkinleştirildikçe, o çevrede büyüyen insanımız bu çirkinliğe alışmış ve yıkımı kanıksamıştır. Ve bu durum üzerinden gelişimlere ve değişime karar verici olmuştur.

Cumhuriyet dönemi ilk mimari örneklerinden olan Deniz Müzesi binası da, mimarlık, kültür ve sanayi tarihimiz yönünden önemi az bilinen yapılardandır. Müzenin binaya, 1959-1960 yılında taşındığı bilinmektedir. Müze buraya taşınmadan önce şimdiki müze binası maliye binası olarak kullanılmaktaydı. Binanın bundan önceki hikâyesi ise, Nuri Demirağ'ın bölgede kurmuş olduğu uçak fabrikasının yönetim, bugünkü manada AR-GE, binası olarak inşa edilmesi amacıyla başlar. Daha sonrasında maliyeye devredilmek zorunda kalınan yapı, bugün bir elin parmakları kadar kalabilmiş ilk dönem Cumhuriyet eserlerinden biridir. Müze binasındaki değişim, 1970 yılında asıl yapıyı ezmeyen yeni ek binaların inşası neticesinde teşhir alanlarının genişletilmesi ile devam etmiştir².

Beşiktaş'ın değişimi; buranın merkezini oluşturan Sinan Paşa Camii ve külliyesi dışında, caminin karşısında yer alan ve Mimar Sinan'ın İstanbul'da ilk türbe binası olan Barbaros Hayreddin Paşa Türbe yapı çerçevesinde devam etmiştir. Türbe binası, iskele yolu akar dükkânları, iskele binası ile gümrük-karakol binası olarak ve Cumhuriyet döneminde ise hükümet konağı olarak kullanılan tarihi binadan oluşan bu küçük külliye etrafında yer alan ve sonraki dönem yapılarıyla da merkezde bir tarihi yapılar topluluğu meydana getirmekteydi.

Bu yapılar topluluğundan birinci derecede önem arz eden Bezm-i Âlem Valide Sultan Çeşmesi ve tarihi Yedi Sekiz Hasan Paşa (Beşiktaş) Karakolu kayıt düşülmeye bile gerek duyulmadan ortadan kaldırılan yapılar arasında yerlerini almışlardır.

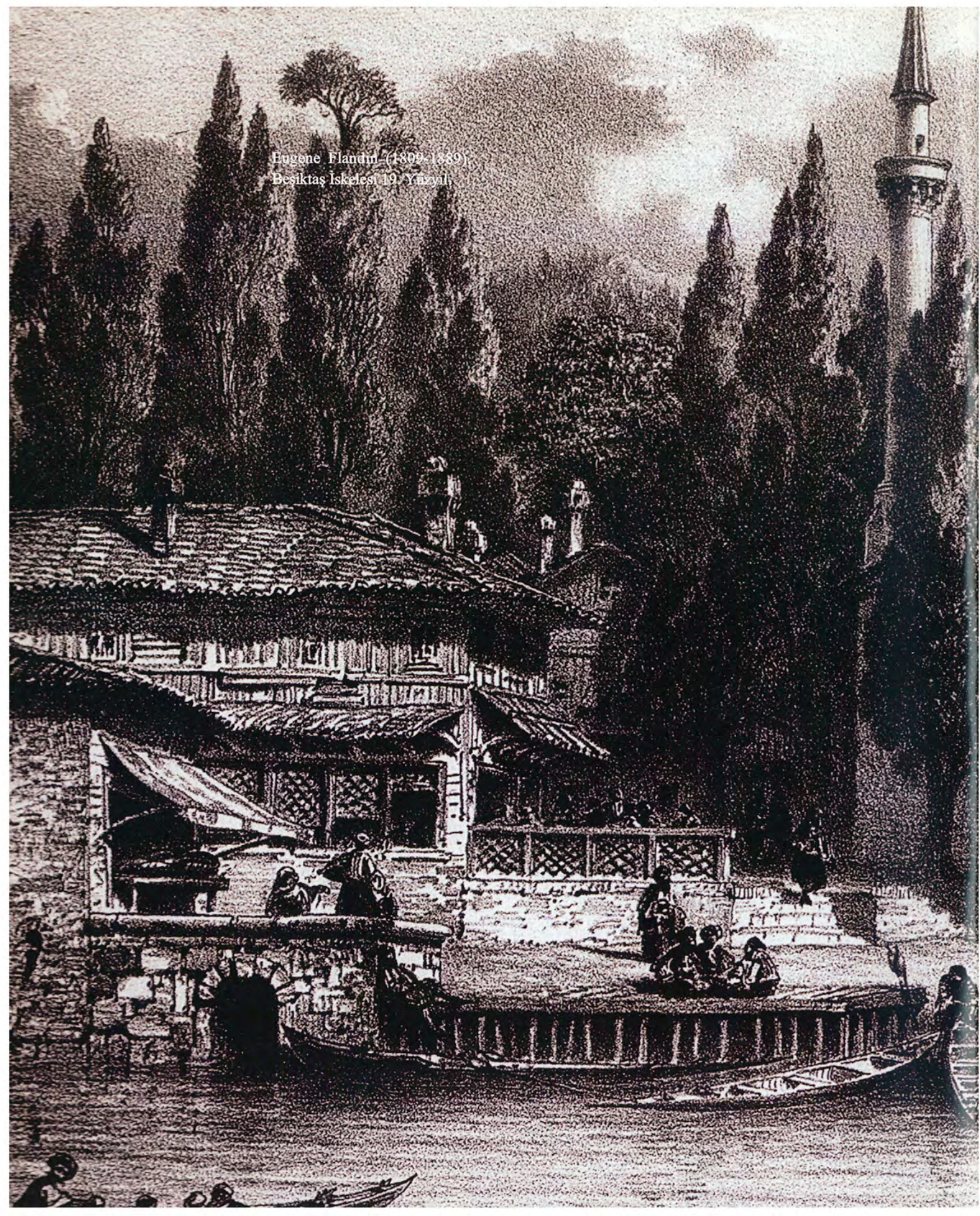
Bezm-i Âlem Valide Sultan Çeşmesi'nin hikâyesi ise, daha ilginçtir. Parça parça sökülüp, belli bir parçası taşınarak ve geri kalanı da yıkılarak ortadan kaldırılmış tarihi, kültür varlıklarımızdan biri olan Bezm-i Âlem Valide Sultan Çeşmesi, iki cepheli anıtsal bir meydan çeşmesiydi.

Lütfi Kırdar'ın (1887-1961) belediye başkanlığı döneminde odun (Arab) iskelesi gerisinde yıkımlar ve istimlakler yaptırılarak bir meydan açılmıştır. Bir yıl sonrasında da Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi'nin hemen arkasında, 1944 yılında heykeltıraş Zühtü Müridoğlu ve Ali Hadi Bara'ya bir Barbaros Hayreddin Paşa anıtı yaptırılarak çevresinde Beşiktaş Meydanı oluşturulmaya çalışılmıştır. Zamanın parası ile 52 bin liraya mal olan bu anıt, 25 Mart 1944 tarihinde Cumartesi günü İsmet İnönü'nün de katılımıyla saat 15.00'de açılışı gerçekleştirilmiştir. Bu anıt çevresinde yer alan ve mesken olarak kullanılan ahşap binalar da, 1950'li yıllara doğru kademeli bir şekilde yavaş yavaş yıktırılarak meydan genişletilmeye çalışılmıştır³.

1956 yılına doğru geldiğinde zaman Menderes dönemini göstermektedir. Siyasi zihniyet değişmekle beraber, İstanbul'u yıkma ve modernize etme gayretleri içerisinde şehrin tarihi silüetini bozma anlayışında bir değişme olmamıştır. Bu çerçevede Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi'nin hemen gerisinde, anıtın yakınında bulunan Bezm-i Âlem Valide Sultan Çeşmesi ile Sinanpaşa Camii arasındaki tramvay yolunun kaldırılması ve cadde olarak düzenlenmesi üzerine yolun genişletilmesine gidilmiştir. Genişletilen yolun yanı başında kalan ve Beşiktaş Hükümet Konağı olarak kullanılan tarihi karakol binası yıktırılırken, Bezm-i Âlem Valide Sultan Çeşmesi'nin kuzey cephesi (Sinan Paşa Camii tarafına bakan cephesi) kesilerek, Maçka Açık Hava Tiyatrosu karşısındaki duvara monte edilmiştir.

Bu icraatlar, Fahrettin Kerim Gökay'ın 24 Ekim 1949-26 Kasım 1957 tarihleri arasında sekiz yıl İstanbul Valiliği ve Belediye Reislığı yaptığı dönemin 1956-1957 senesinde gerçekleştirilmiştir. Yarıya bölünen meydan çeşmesinin anıta bakan önyüzüne bir iki yıl sabredilmiş ancak ilerleyen günlerde onun da hazinesi yıkılıp cephesi sökülerek başka bir yere monte edilmek üzere parçalar halinde belediye depolarında bir yere taşın-

Eugene Flandin (1809-1889)
Besiktas Iskelesi 19. Yüzyıl

*Yedi Sekiz Hasan Paşa
(Beşiktaş) Karakol-Gümrük-
Hükümet konağı olarak kul-
lanılan tarihi bina ve Bezm-i
Âlem Valide Sultan Meydan
Çeşmesi gösteren fotoğraf
karesi 1939 tarihine aittir.
(Süleyman Faruk
Göncüoğlu Arşivi)*

mıştır. 1994-1995 yılında Feriköy’de İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi’ne (İSKİ) ait depolar kapatılıp içerisindeki malzeme taşınırken ortaya çıkan bu çeşmenin ayna taşları, hangi çeşmeye ait olduğu bilinemediğinden yine İSKİ’nin Bahçeköy’deki tesislerinin bahçesine götürülerek oraya bırakılmıştır. Bu çeşme parçaları 2009 yılına kadar da bahçenin bir kenarında durmakta idi.

Kaptan-ı Derya Sinan Paşa Vakfı’ndan⁴, Köprübaşı Hamamı olarak bilinen Beşiktaş merkez çifte hamamı aynı şekilde bu yıkımlarda ortadan kaldırılan bir başka tarihi mirasımızdır. Hamam, “sanatsal bir değer taşımadığı” düşüncesiyle Anıtlar Yüksek Kurulu kararı ile yıktırılarak ortadan kaldırılmıştır.

Bu yeni imar çalışmaları sırasında tarihe karışan kültür varlıklarımızdan biri de; Bugünkü Deniz Müzesi binası yakınında, aynı sırada cadde üzerinde yer alan ve halk arasında Millet Çeşmesi olarak bilinen Hakkı Paşa Çeşmesi’dir. Bu çeşme, yıkımlardan nasibini alan Beşiktaş çeşmelerinden biridir.

1956 yılında ortadan kaldırılan tarihi Yedi Sekiz Hasan Paşa (Beşiktaş) Karakol binası, Sultan II. Mahmud döneminde inşa edilmiş yapılardan biriydi. Esasında tarihi karakol binası, dönemin zevkine göre yeniden inşa edilmiş eski bir Yeniçeri Kolluk (Kulluk) merkezi idi. Yıkılmadan önce de hükümet konağı olarak kullanılmaktaydı.

Tarihi Beşiktaş Meydanını oluşturan, Barbaros Hayreddin Paşa türbe binası, iskele yolu akar dükkânları, iskele binası, Yedi Sekiz Hasan Paşa (Beşiktaş) Karakol-gümrük-hükümet konağı olarak kullanılan tarihi bina, Bezm-i Âlem Valide Sultan Meydan Çeşmesi ile Millet Çeşmesi olarak bilinen Hakkı Paşa Çeşmesi’nden oluşan tamamlayıcı yapılar grubunun bir diğer parçası da Sinan Paşa Camii ahşap hünkâr mahfeli idi. Kible duvarının doğu tarafına bitişik, avlu giriş kapısı üzerinde yer alan bu hünkâr mahfeli de maalesef muhtes denilerek 1936-1937 yılında Vakıflar tarafından yapılan caminin onarımında yıktırılarak ortadan kaldırılmıştır.

Bugün, Beşiktaş Meydanı üzerine pek çok projeler hazırlanmaktadır. Fakat, bu projeler içerisinde, kadim bir tarih çerçevesi içerisinde oluşan ve semtin kimliğinin kurulmasında önemli rol oynayan anıtsal mimari mirasın tamamlayıcı unsurları bulunmamaktadır. Bu tamamlayıcı unsurlar küçük ölçekli çeşmeler, karakol binası, su terazisi, hünkâr mahfeli gibi yapı parçaları idi. Yeni imar planları gerçince uygulamaya konulmak üzere yok edilen bu yapı parçaları koruma planlarında ve yeni avam meydan projelerinde asla dikkate alınmayarak bu projeler gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu sebepten dolayı anıtsal mimari anıtlar, gelecek nesillerin şehir algısında sadece tarihi yapı kütleleri olarak kalmaktadır. Ve sonuçta uygulaması bitmeyen modern şehirler ve meydanlar kurma arzu ve doyumсуuzluğu içerisinde kadim şehrin silüet ve sahip olduğu değerler üzerinde yükselen toplum kimliğinden modern arabeske ulaşılmaktadır.

İstanbul Deniz Müzesi

İstanbul Deniz Müzesi, Türkiye'nin denizcilik alanında kurulan ilk ve en büyük askeri müzesidir. Ayrıca dünyanın sayılı müzelerinden biridir. Müze yaklaşık 20.000 adet eserden oluşan büyük bir koleksiyona sahip olup halen, saltanat kayıkları, bahriyeli kıyafetleri, el yazmaları, gemi modelleri, sancaklar, haritalar tablolar, tuğralar, armalar, kadırgalar, seyir aletleri, gemi baş figürleri ile silahlar sergilenmektedir. İstanbul Deniz Müzesi, 1897 yılında, dönemin Bahriye Nazırı Hasan Hüsnü Paşa'nın emirleri, Miralay (Albay) Hikmed Bey ile Yüzbaşı Süleyman Nutkî'nin büyük gayret ve çabaları sonucu Tersâne-i Âmire'de küçük bir binada "Müze ve Kütüphane İdaresi" ismi ile kurulmuştur.

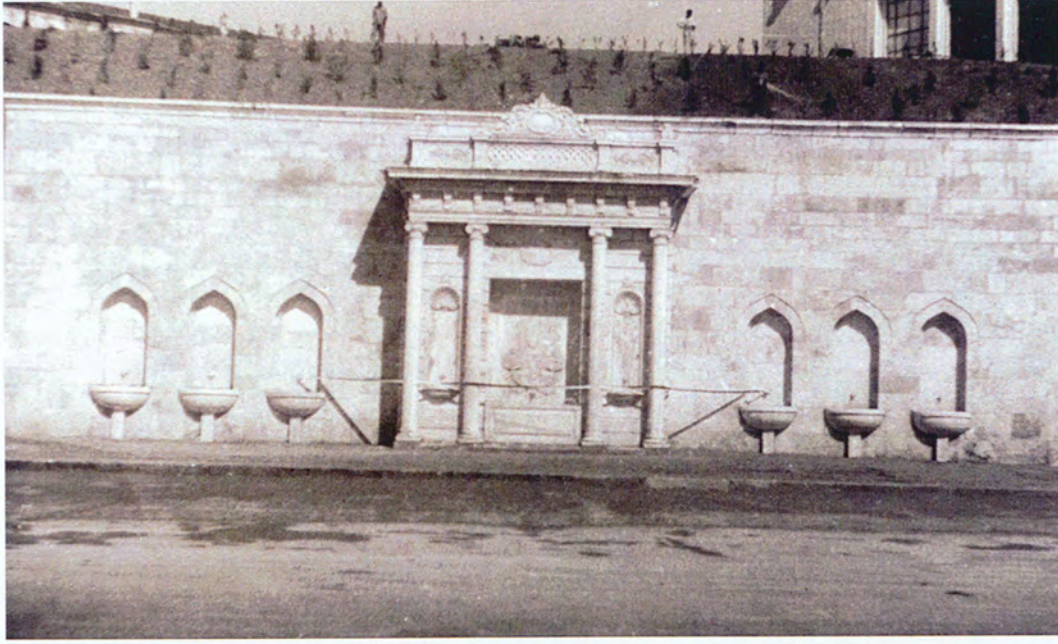
1914 yılında, Bahriye Nazırı olan Cemal Paşa tarafından bir depo müze vasfından çıkartılarak, Deniz Yüzbaşı Ressam Ali Sami Boyar'ın müdürlüğünde, bilimsel anlamda yeniden düzenlenmesi sağlanmıştır. Yüzbaşı Ressam Ali Sami Boyar, Türk denizcilik tarihinde yer etmiş gemilerin modellerinin yapılabilmesi için "gemi model atölyesi" ile mankenlerin yapıldığı "mulâj-manken atölyesini" kurarak, Deniz Müzesi'nin geliştirilmesini sağlamış; bu durum müzenin günümüzdeki halini almasına temel oluşturmuştur. Bugün, depo-müze olgusundan gelişerek esas müzecilik anlayışında sergilenmeye başlanmıştır.

II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla, eserler korunma amacıyla Anadolu'ya Kapadokya bölgesine nakledilmiştir. Savaş sonunda, 1946 yılında müzenin tekrar İstanbul'a taşınmasına karar verilmiştir. Bezm-i Âlem Valide Sultan tarafından, 1853-54 yıllarında inşa edilmiş olan Dolmabahçe Camii, 27 Eylül 1948 yılında sarayın at ahırları ve kayikhanelerinin de bulunduğu binalar Deniz Müzesi olarak kullanılmak üzere ziyarete açılmıştır. 1956 yılında yol genişletilmesi sırasında müze buradan tekrar taşınarak Dolmabahçe Sarayı'nın diğer bölümlerine nakledilse de, 1956-1960 yılları arasında Dolmabahçe Camii Deniz Müzesi olarak kullanılmaya devam etmiştir. Müze, 1960 yılında şimdiki binası olan eski Maliye binasına taşınmıştır.

BeşiktaşKarakolhanesi ve Yedi Sekiz Hasan Paşa

Beşiktaş Karakolhanesi'nin Yedi Sekiz Hasan Paşa Karakolu olarak anılmasının nedeni; 20 Mayıs 1878 tarihinde Sultan V. Murad'ı tekrar tahta çıkarmak üzere Ali Suavi ve arkadaşlarının Çırağan Sarayı'na düzenledikleri baskın sırasında büyük yararlılık gösteren ve Sultan II. Abdülhamid'in takdirini kazanan Beşiktaş Karakolu muhafızı Hasan Ağa'nın (Yedi sekiz Hasan Paşa), okuma yazma bilmediğinden imzasını yedi sekiz şeklinde atmasına bağlanmaktadır. Öte yandan Beşiktaş Karakolhanesi'nin Yeniçeri Kollukhanesi iken buradaki yeniçerilerin remizlerinin (imzalarının) yedi sekiz şeklinde kullanmalarından dolayı Hasan Paşa'ya bu ismin ilave edildiği de ifade edilmektedir.

Bezm-i Âlem Valide Sultan Çeşmesi'nin bir cephesi sökülerek Maçka eski Açık Hava Tiyatrosu karşısındaki duvara monte edilikten sonraki vaziyeti (Süleyman Faruk Göncüoğlu Arşivi)

Fahrettin Kerim Gökay'ın 24 Ekim 1949-26 Kasım 1957 tarihleri arasında sekiz yıl İstanbul Valiliği ve Belediye Reisi olarak yaptığı dönemde, Bezm-i Âlem Valide Sultan Çeşmesi'nin bir cephesi sökülerek Maçka eski Açık Hava Tiyatrosu karşısındaki duvara monte edilikten sonraki yapılan törenden bir kare.

1- Bugün yerine yeni bir otel binası inşa edilmiştir ("İstanbul Silüeti Çatırıyor", Radikal, 25.11.2011).

2- Detaylı bilgi için bkz.; Süleyman Faruk Göncüoğlu, İstanbul'un İlkleri Enleri, İstanbul 2010, s. 157-158.

3- Çelik Gülersoy, Beşiktaş Daha Dün, İstanbul 1994, s. 3; Güzelleşen İstanbul, Maarif Matbaası, İstanbul 1944.

4-Hicri 963 /miladi 1555 tarihli Mimarbaşı Koca Sinan eseri idi.

Bezm-i Âlem Valide Sul-
tan Meydan Çeşmesi'nin
güneycephesi

Bugün mevcut olmayan Hakkı
Paşa Çeşmesi (Millet Suyu)

Bezm-i Âlem Valide Sultan Meydan
Çeşmesi caddeye ve Sinanpaşa
Camii'ne bakan kuzey cephesi.

ODUN İSKELESİ

Odun (Arab) İskelesi olarak bilinen yer bugün Deniz Müzesi ve Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi'nin bulunduğu mevki idi. Ve Beşiktaş merkezdeki iki iskele meydanından biriydi. Beşiktaş Deresi ağzı da denilen bu mevkiye akan son dere bakiyesi de üzerindeki köprü gibi tarihin unutulmuş noktalarından biri olacaktır. Buradaki resimlerden de görülebileceği üzere bu iskele meydanının çevresini meskenler kuşatmaktaydı.

3 Şubat 1929 tarihli İstanbul basınında çıkan haberlerde, İstanbul çöplerinin bir kısmının Beşiktaş'taki çöp iskelesinden denize dökülmekte olduğunu öğrenmekteyiz. Haberde şöyle denilmektedir: "Hâlbuki emanetin müteahhidi, 15 günden beri birtakım bahaneler ileri sürerek çöpleri denize dökmedi. Nezafeti Fenniyye Müdüriyeti ikinci defa olarak mukavelenin feshini emanete yazdı."

SİNGER VE İLKLERİ

1898 yılına ait bu fotoğrafta bugünkü Beşiktaş İskelesi'nin bulunduğu yerdeki ahşap ilk iskele binası görülmektedir. Resmin gerilerine doğru bakıldığında Singer firmasına ait bir reklam yazısına rastlanacaktır. Singer, Türkiye'de ilk dikiş makinasını satan firmadır. 1886 tarihinden bugüne uzanan bir geçmişi olan bu firma, Türkiye'de fatura kesen ilk yabancı firma olma özelliğini de taşır.

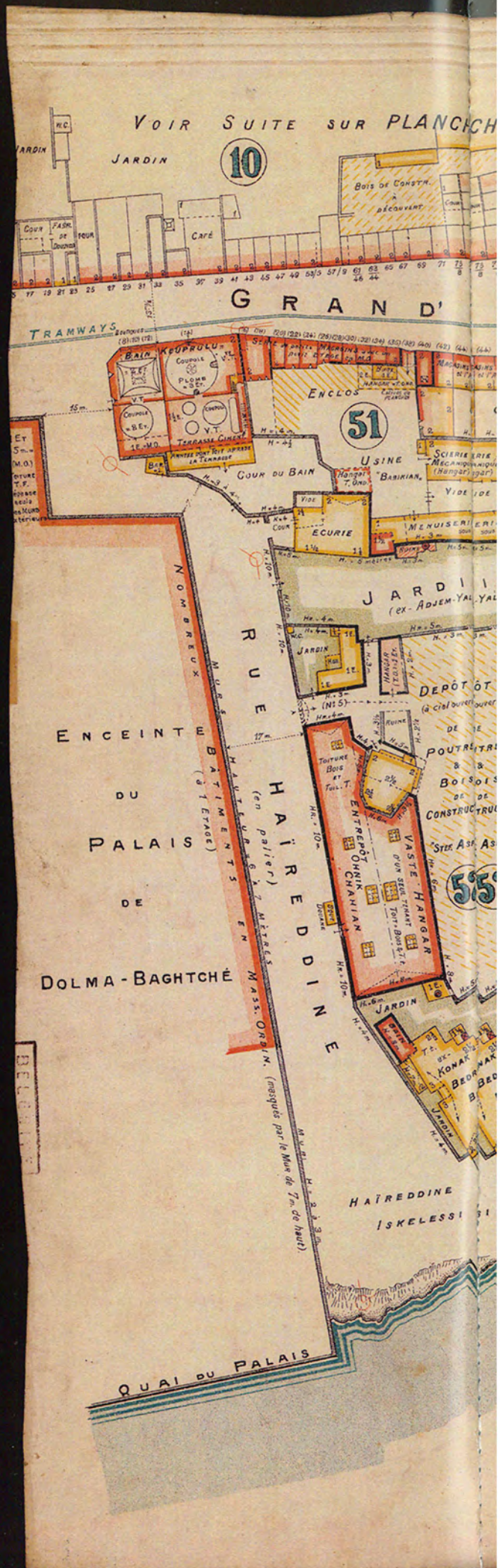
GÜMRÜK ALANI

Bugün Deniz Müzesi'nin bulunduğu alan üzerinde eski gümrük alanı ve depoları bulunmaktaydı. 1913 tarihli yeni Üsküdar İskelesi binası gerisinde gözükmemektedir.

1940 yılında uygulamaya konulan karar üzere Barbaros Türbesi'nin etrafıtanzim edilmiştir. Ve 3 Mart 1941 tarihinde yayımlanan karar ile de "Bu deniz kahramanımızın türbesinin tamamıyla deniz tarafından görülebilmesi için, Beşiktaş İskelesi yanındaki inşaat deposunun istimlak muamelesi ikmal edilerek enkazı satılığa çıkarılmıştır. Burası yıkıldıktan sonra türbedenizden görülebilecektir." Denilmektedir.

Jacques Pervititch tarafında 1922-45 arasında yapılmış kadastral temelli birer sigorta haritaları olan Pervititch haritalarında Beşiktaş İskelesi ve çevresinin vaziyeti ve mülkiyetler görülebilmektedir.

VOIR SUITE SUR

PLANCHE 4

26

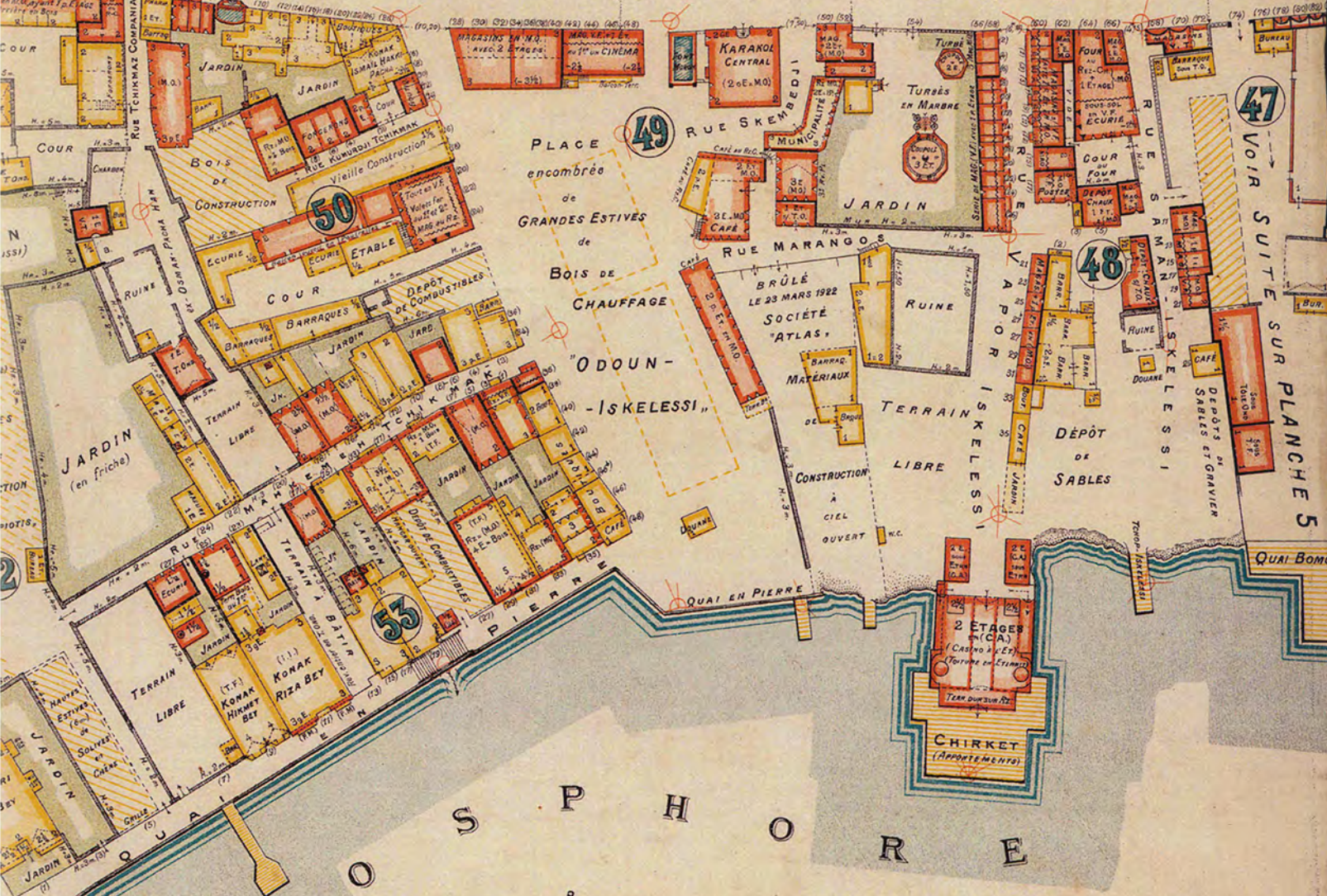
MOSQUÉE & MINARET
SINEM PACHA

46

45

RUE DE BECHIKTACHE

VERS ORTAKEUY

PLACE encablée
de GRANDES ESTIVES
de BOIS DE CHAUFFAGE
"ODOUN-ISKELESSI"

49

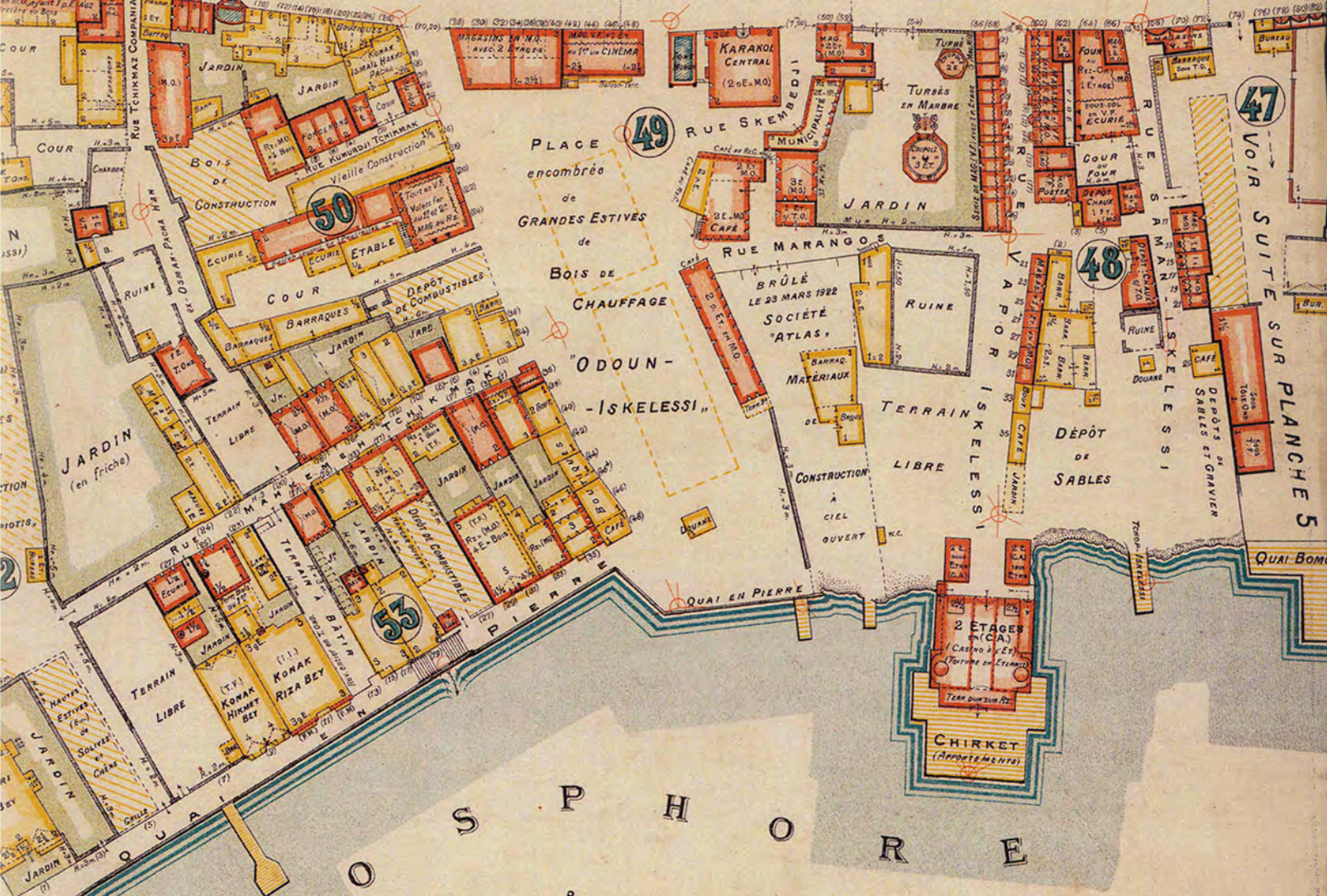
RUE SKEWBEDJI

RUE MARANGOS

48

47

VOIR SUITE SUR PLANCHES 5

ATTENTION
N° de la planche: 472

BECHIKTACHE
PLAN CADASTRAL
D'ASSURANCES

TRICONOMÈTRE ET DESSINÉ par
 Cois, le 19 Mars 1922

Heurtelet
 ING.-TOPOGRAPHE

Echelle = 1:600

LÉGENDE explicative sur la PLANCHE "INDEX"

S. P. L. FRATELLI HAHL, Constantinople.

CAMI ÖNÜ DURAKTI

Sinanpaşa Camii önünde tramvay ve otobüs durağı olarak kullanılan alan yer almaktaydı. "Beşiktaş-Eminönü" arasında, tramvay idaresi tarafından yeni bir otobüs seferi konulması yapılmasına 26 Aralık 1943 tarihinde karar verilmiş. Ertesi günün sabahından itibaren bu hatta seferler başlamıştır. Böylece çok yüklü olan "Beşiktaş" tramvay hattı biraz hafifletilmeye çalışılmıştır.

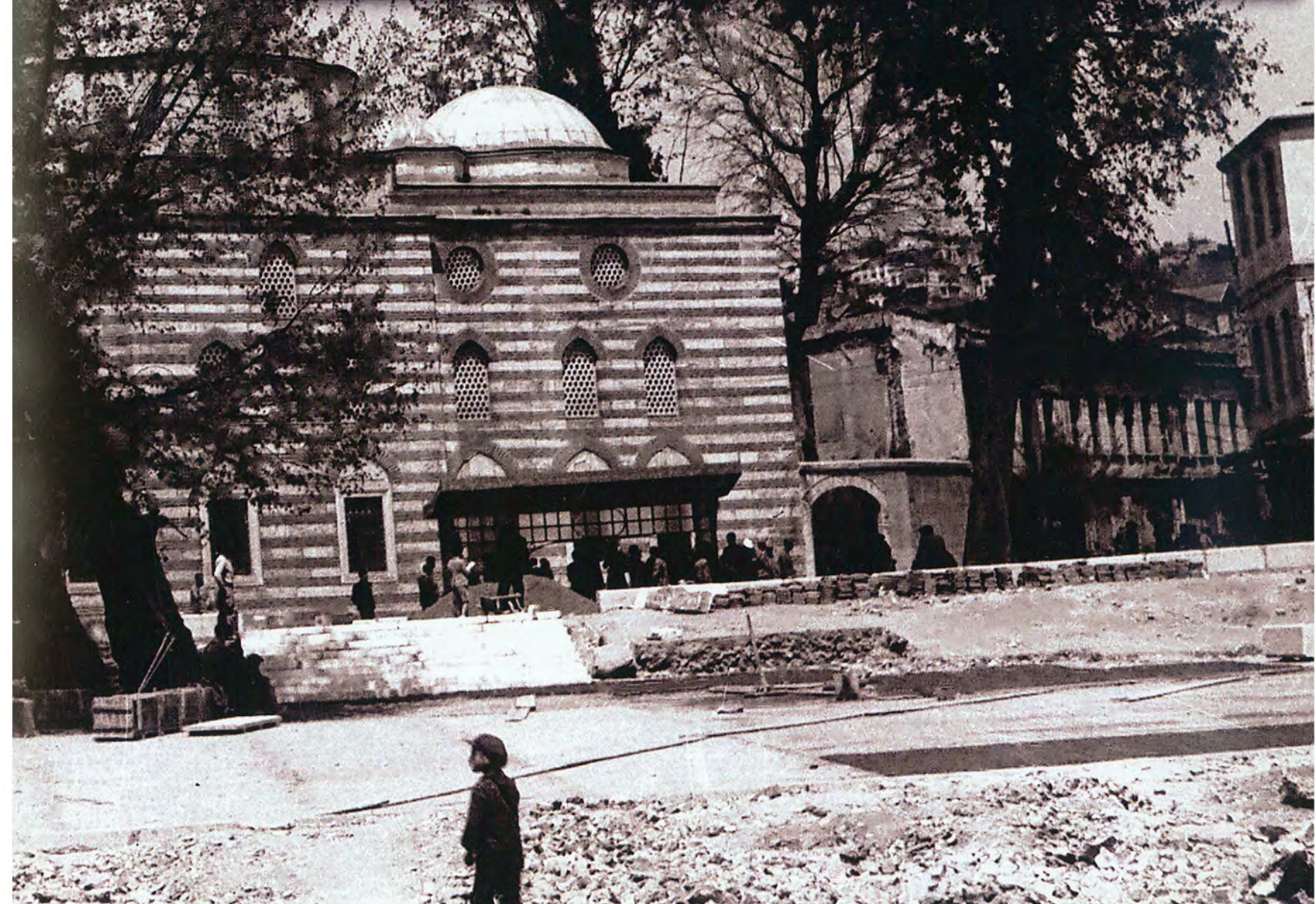
7 Ağustos 1942 tarihinde, Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi'nin etrafı esaslı usulde tanzim edilmeye başlanılmıştır. Türbe ile cadde arası istimplâkler tamamlanmış. Meydanın denize bakan kısımlarındaki istimplâkler de tamamlanmak üzeredir.

HÜNKAH MAHFELİ FOTOĞRAFTA KALDI

Resimde görüldüğü üzere Sinanpaşa Camii'nin ahşap hünkâr mahfeli var idi. Kible duvarının doğu tarafına bitişik, avlu giriş kapısı üzerinde yer alan bu hünkâr mahfeli maalesef muhtes denilerek 1936-1937 yılında Vakıflar İdaresi tarafından yaptırılan onarımda yıkılmıştır. (LA Turgue KAMÂLISTE, sayı 14, 1936 Ağustos)

ANIT 68 YILDIR MEYDANDA

Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi'nin hemen arkasında, 1944 yılında heykeltıraş Zühtü Müridoğlu ve Ali Hadi Bara'ya bir Barbaros Hayreddin Paşa anıtı yaptırılarak çevresinde Beşiktaş Meydanı oluşturulmayaçalışılmıştır. Zamanın parası ile 52 bin liraya mal olan bu anıt, 25 Mart 1944 tarihinde Cumartesi günü İsmet İnönü'nün de katılımıyla saat 15.00'de açılışı gerçekleştirilmiştir.

BEŞİKTAŞ İSKELESİ

İlçenin en hareketli noktalarından biri olan iskele çevresi, insan selini Boğaz'ın iki yakasında getirip götürün vapur ve motorlarla şehir içerisinde bir şehir gibidir. Beşiktaş ile Üsküdar arasında seferlerin ilk ve son durağı olan Şehir Hatları vapurlarının tarihi iskelesi ilçenin en eski iskele mevkiidir.

İki katlı ve yığma olan iskele binası, Hicri 1329/ Miladi 1913 tarihinde Şirket-i Hayriye tarafından Mimar Ali Talat Bey'e yaptırılmıştır. Bugüne kadar iç mekânda çok fazla tadilata ve değişime uğramışsa da tarihi iskele binası Beşiktaş'ın sembol yapılarından biri olarak yerini korumaktadır.

İSKELE BARINAĞI

17Aralık 1956 tarihli gazetelerde ifade edildiği şekli ile, Beşiktaş iskelesinin 10 metre kadar uzatılacağına dair İstanbul Belediyesince karar alındığı ve kayıklar için yeni bir barınak yapılacağı bildirilmektedir.

BEŞİKTAŞ İSKELESİ

11 Ekim 1940 tarihinde Barbaros Türbesi etrafında yer alan çeşitli yapılar yıkılarak türbenin ortaya çıkarılmasına başlanılmıştır. Türbe arkasındaki malzeme, kaşık, bıçak fabrikaları ortadan kaldırılarak bu alana Deniz Müzesi yapılması planlanmış, ancak bu uzun bir süre bu gerçekleştirilememiştir. Bu tarihlerden yaklaşık 10 yıl sonra 29 Ağustos 1950 tarihinde İstanbul başınında çıkan bir haberde, Deniz Müzesi olarak kullanılan Dolmabahçe Camii'nin yeniden ibadete açılacağı haber verilirken, müzenin Dolmabahçe Sarayı'nın eski garaj kısmına naklölunacağı bildirilmektedir.

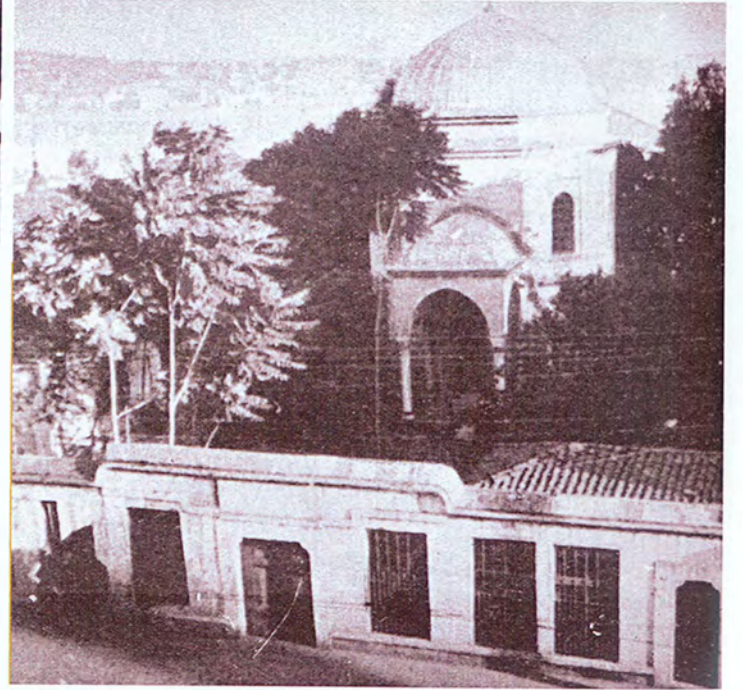

BARBAROS TÜRBESİ

1940 yılında uygulamaya konulan karar üzere Barbaros Türbesi'nin etrafı tanzim edilmiştir. Ve 3 Mart 1941 tarihinde yayımlanan karar ile "Bu deniz kahramanımızın türbesinin tamamıyla deniz tarafından görülebilmesi için, Beşiktaş İskelesi yanındaki inşaat deposunun istimlak muamelesi ikmaletilerek enkazı satılığa çıkarılmıştır. Burası yıkıldıktan sonra türbe denizden görülebilecektir" denilmektedir.

TÜR BENİN ESKİ VE YENİ HALİ

7 Ağustos 1942 tarihinde, Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi'nin etrafı esaslı usulde tanzim edilmeye başlanılmıştır. Türbe ile cadde arası istimlâkler tamamlanmış, meydanın denize bakan kısımlarındaki istimlâkler de tamamlanmak üzeredir. Küçük resim 1940 yılına ait Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi'nin vaziyetini göstermektedir.

18 Nisan 1950 tarihinde Barbaros Hayreddin Paşa
Türbesi"saat 12:20'de halkın ziyaretine açılmıştır

İLK OTOMOBİL KAZASINA ŞAHİT OLAN SEMT

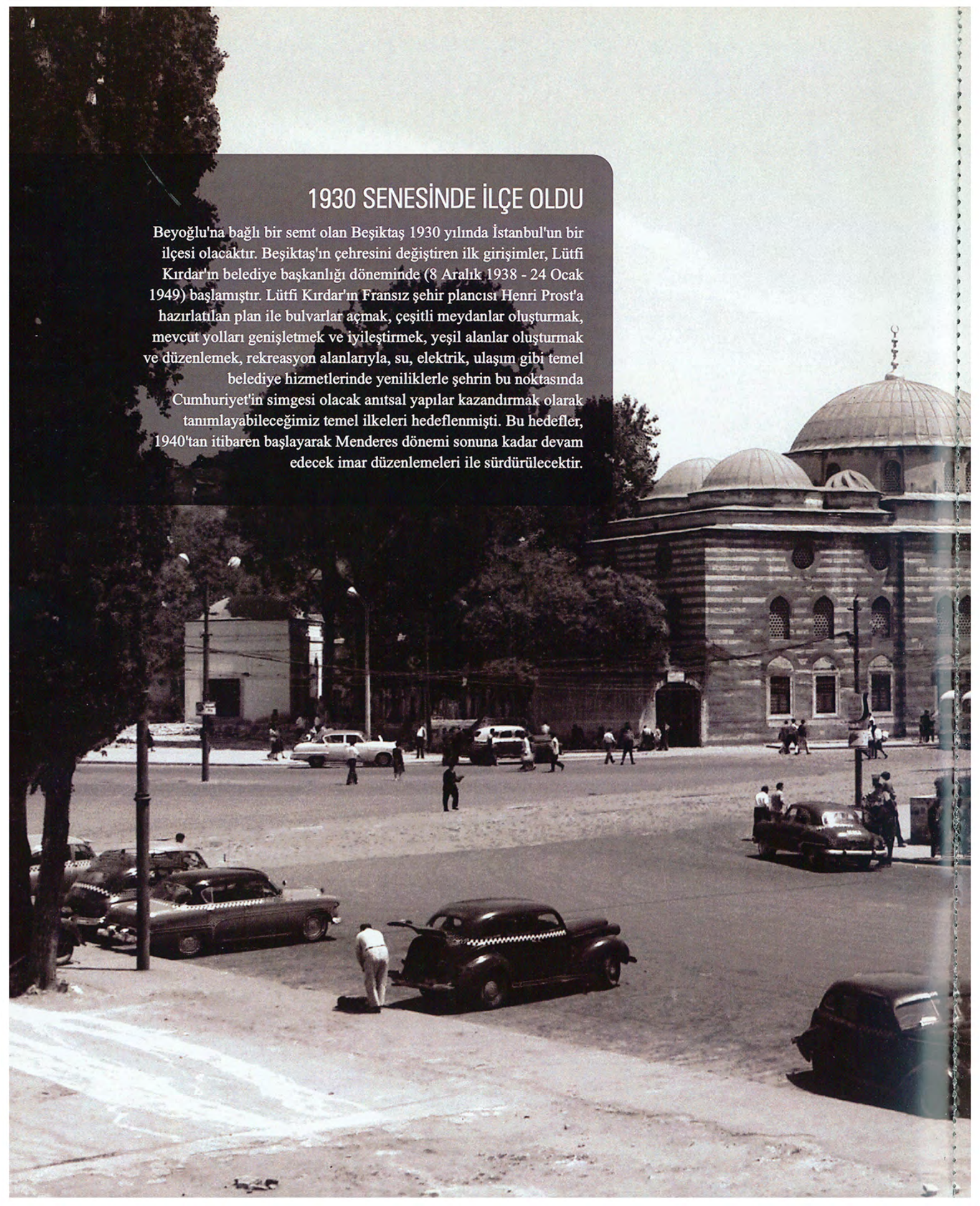
İstanbul'da ilk otomobil kazası Beşiktaş'ta meydana gelmişti. 28 Mart 1910 tarihinde vukua gelen ilk otomobil kazasında bir bahçıvan yaralanmıştı. Hadisenin 50. yıldönümünde (28 Mart 1960) 4 kaza oldu ve 4 kişi yaralandı. İstanbul'da bir otomobilin sebebiyet verdiği ilk trafik kazasında, Saray Baş Mabeyncisi Lütfi Bey'in bahçıvanı Mustafa, Beşiktaş'ta bir otomobilin sadmesi ile ağır surette yaralanmıştı. Dün ise Beşiktaş'ta [20115] plaka sayılı İETT otobüsü bir otomobille çarpıştı fakat yaralanan olmadı. Diğer 3 trafik kazasında Eyüp, Sarıyer ve Kadıköy'de vukua geldi.

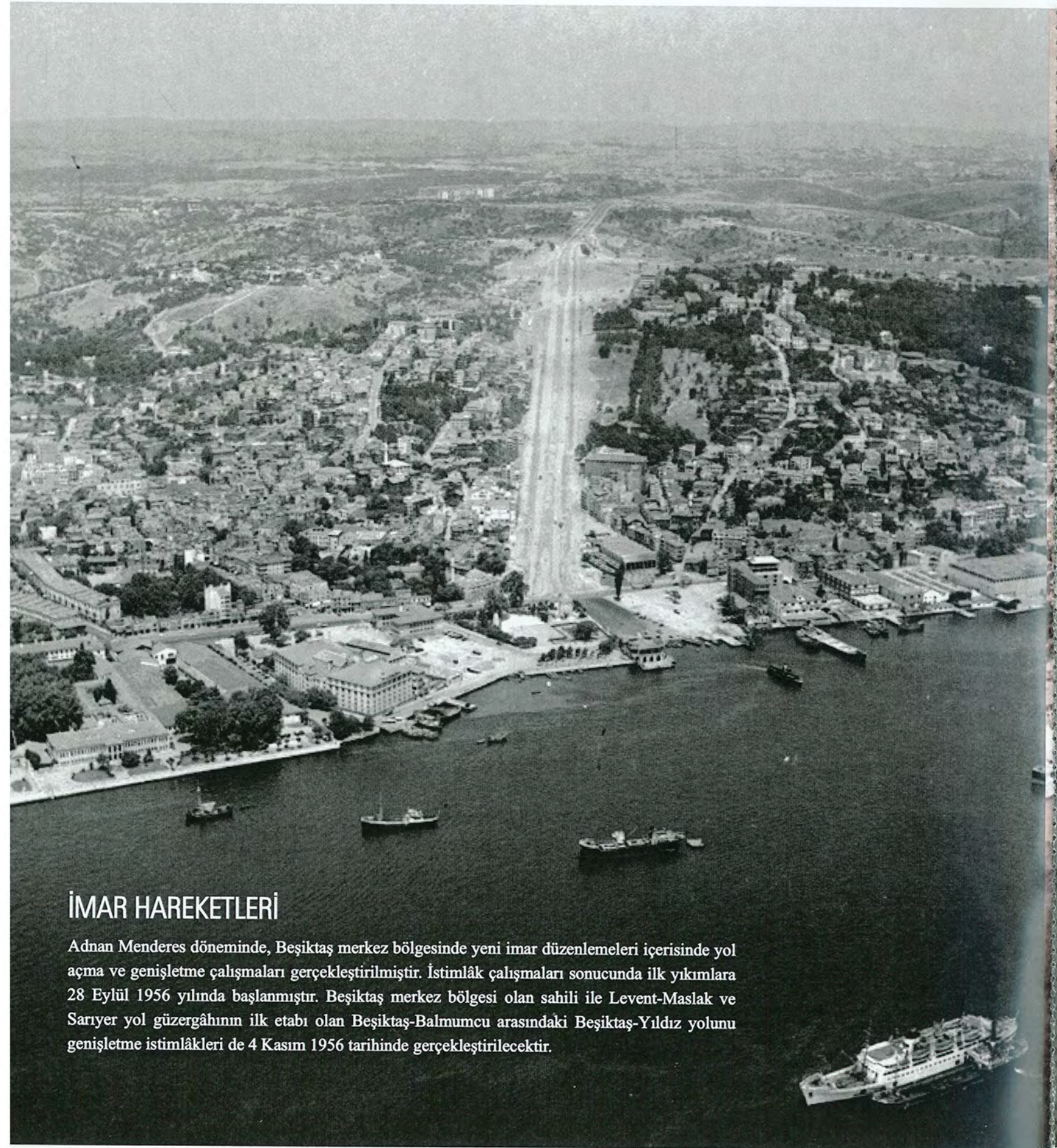

1930 SENESİNDE İLÇE OLDU

Beyoğlu'na bağlı bir semt olan Beşiktaş 1930 yılında İstanbul'un bir ilçesi olacaktır. Beşiktaş'ın çehresini değiştiren ilk girişimler, Lütfi Kırdar'ın belediye başkanlığı döneminde (8 Aralık 1938 - 24 Ocak 1949) başlamıştır. Lütfi Kırdar'ın Fransız şehir plancısı Henri Prost'a hazırlatılan plan ile bulvarlar açmak, çeşitli meydanlar oluşturmak, mevcut yolları genişletmek ve iyileştirmek, yeşil alanlar oluşturmak ve düzenlemek, rekreasyon alanlarıyla, su, elektrik, ulaşım gibi temel belediye hizmetlerinde yeniliklerle şehrin bu noktasında Cumhuriyet'in simgesi olacak anıtsal yapılar kazandırmak olarak tanımlayabileceğimiz temel ilkeleri hedeflenmişti. Bu hedefler, 1940'tan itibaren başlayarak Menderes dönemi sonuna kadar devam edecek imar düzenlemeleri ile sürdürülecektir.

İMAR HAREKETLERİ

Adnan Menderes döneminde, Beşiktaş merkez bölgesinde yeni imar düzenlemeleri içerisinde yol açma ve genişletme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. İstimlâk çalışmaları sonucunda ilk yıkımlara 28 Eylül 1956 yılında başlanmıştır. Beşiktaş merkez bölgesi olan sahili ile Levent-Maslak ve Sarıyer yol güzergâhının ilk etabı olan Beşiktaş-Balmumcu arasındaki Beşiktaş-Yıldız yolunu genişletme istimlâkleri de 4 Kasım 1956 tarihinde gerçekleştirilecektir.

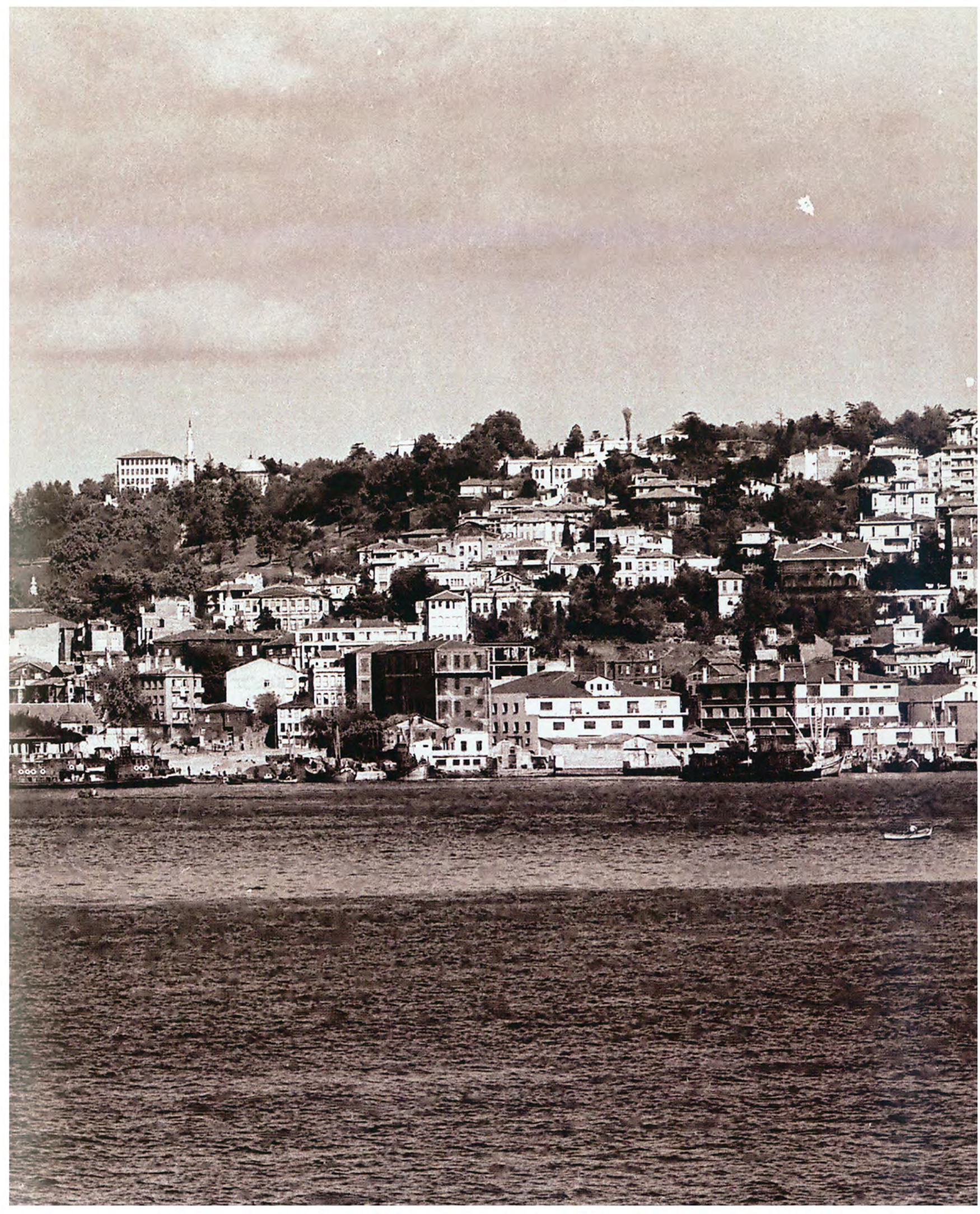

2 MİLYON LİRA HARCANMIŞTI

31 Ocak 1957 tarihinde, Beşiktaş'tan Yıldız'a çıkacak olan yol için istimlâkine karar verilen 270 binanın ıktırılması işi tamamlanmak üzeredir. "Beşiktaş-Yıldız" yolu 30 metre genişliğinde ve 1.5 kilometre uzunluğunda olacaktır. Beşiktaş'tan başlayacak ve istimlâk bedeli hariç 2 milyon liraya çıkacak olan asfalt yol, Yıldız Mektebi'ne kadar devam edecektir. (18 Şubat 1957)

...VE BARBAROS BULVARI DOĞUYOR

Beşiktaş merkez ile Balmumcu arasında açılan yeni imar yolu "Yıldız Asfaltı" olarak isimlendirilirken, 27 Mayıs 1960 ihtilalinin ardından Barbaros Bulvarı adı ile değiştirilmiştir.

'SİNAN PAŞA'NIN ETRAFI AÇILYOR

Tarihler 19 Nisan 1958'i gösterirken, Beşiktaş Meydanı'ndaki Sinanpaşa Camii'nin etrafının açılması için 15 gayrimenkulün istimlak muamelesinin İstanbul Belediyesi'nce tamamlandığını görmekteyiz. Akabinde yıkımlara başlanacaktır.

YOL 50 METREYE GENİŞLETİLİYOR...

21 Ağustos 1957 tarihine ait basında, "Yıldız-Beşiktaş yolu inşaatı hızlandırıldı. Mecidiyeköy'den sonra Levend'den geçen Boğaz Yukarı Yolunun, Boğaz Sahilyolu ile irtibatını sağlayacak olan Yıldız-Beşiktaş Bulvarının 1 Ocak 1958'e kadar bitirilmesine çalışılmaktadır" haberleri ile karşılaşılrken, bu haberlere ilave şu bilgiler verilmektedir: "Bu yolun ikmalini müteakip, Sahil Yolu'nu takiben gelen ve Levend-Şişli ve Kurtuluş semtlerine gidecek olan vasıtalar, trafiğin kesif olduğu caddelere girmeden, "Beşiktaş-Yıldız" yolu ile Levend'e çıkabileceklerdir. Bu suretle, civaryolların trafik kesafetinde de bir azalma temin edilmiş olacaktır. İlk istimplâki 30 metre üzerinden yapılan yolun, sonradan alınan bir kararla genişletilmesine ve 50 metreye çıkarılmasına karar verildi. Bu maksatla 100 kadar bina daha istimplâk edilecektir. Binaların kıymet takdirleri bu ayın sonunda yapılacaktır."

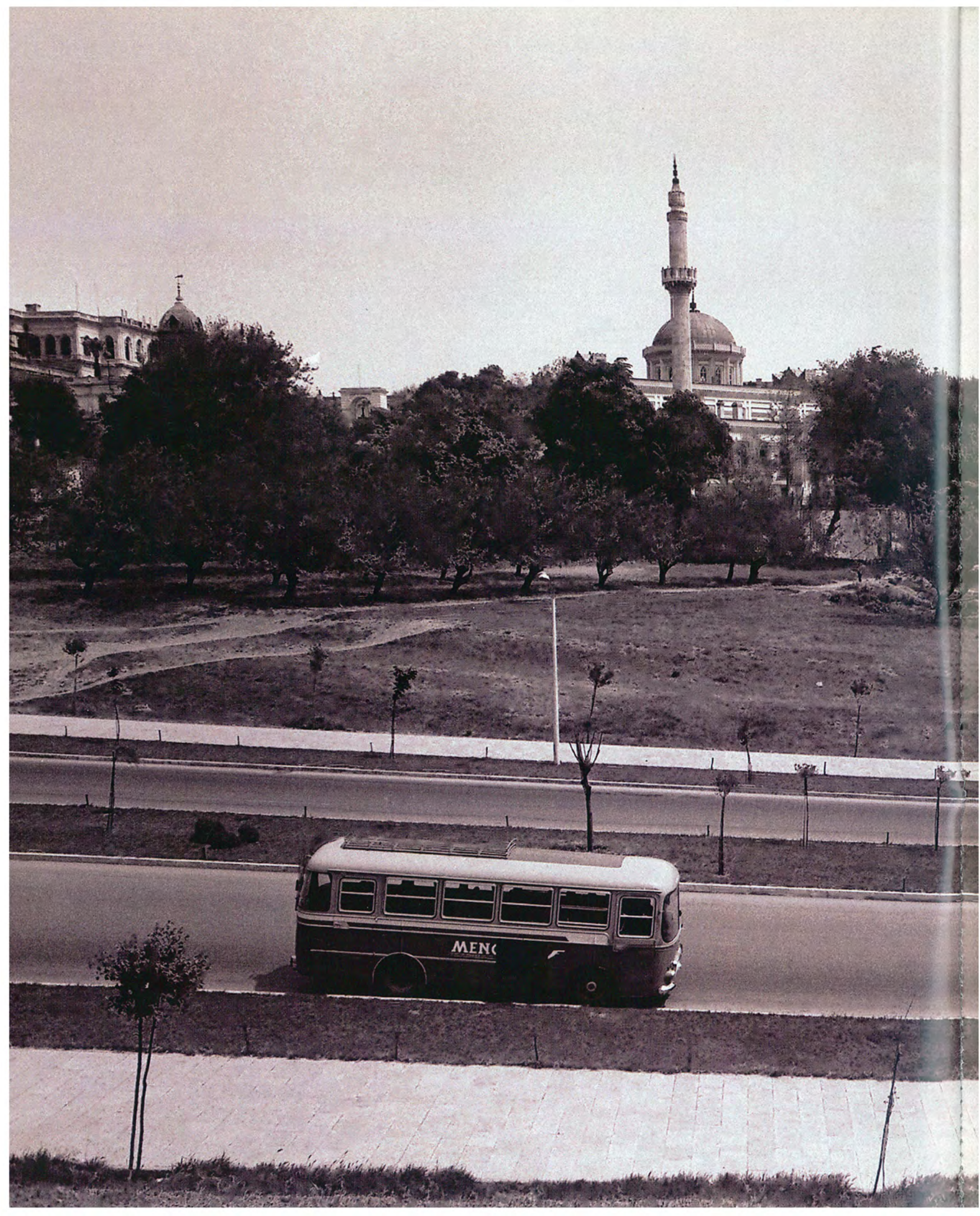

ÖNCE YAP SONRA RESMİLEŞTİR

Türkiye'mizin uygulama gerçeklerinden biri olan önce yap sonra resmileştir mantığının geçmiş tarihlerde de çok abartısızca uygulandığını görmekteyiz. "Beşiktaş-Ayazağa", "İstinye-Tarabya-Büyükdere" yolları istikamet planları inşaatların bitimine yakın planlar Nafia Vekâleti'nce 17 Ocak 1958 tarihinde tasdik edilmiştir.

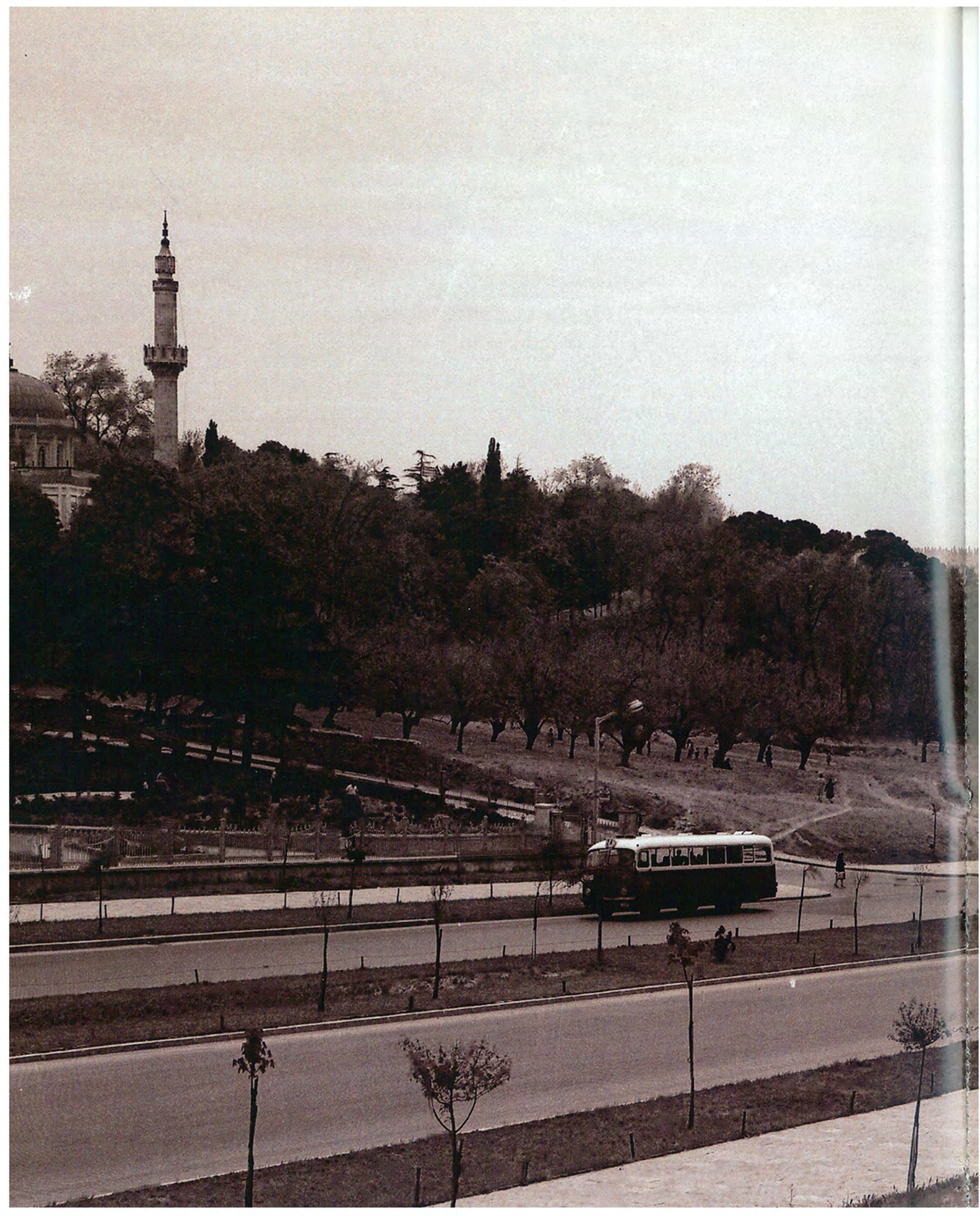

ESNAF MAĞDUR OLDU

Beşiktaş merkezi ve çevresinde gerçekleştirilen istimlâk dolayısıyla dükkânları ve işyerleri yıkılan ve açıkta kalan Beşiktaş esnafına yer gösterilmesi ayrı bir sorun olarak dönemin yönetimini meşgul etse de pek başarılı olduğu söylenemez. Resmi yazışmalara bakılacak olunursa, Beşiktaş'ta dükkânı istimlâk olan esnaf için dönemin para değeri içerisinde 113.000 lira ayrıldığını görülse de henüz bir yer tespit edilememiş olması, ilgili esnafın sürekli şikâyetine sebep olmaktadır. (7 Ocak 1958)

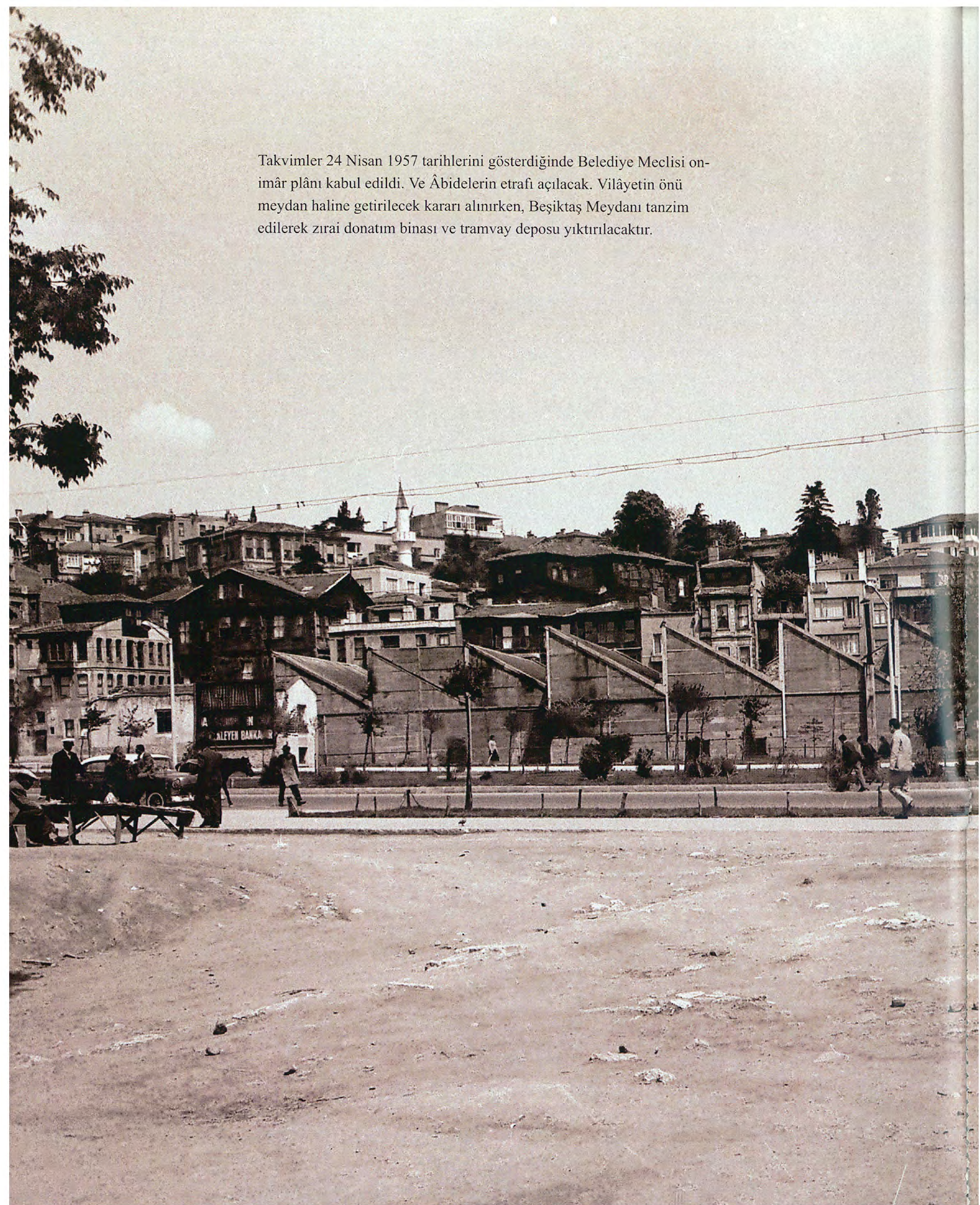

BEŞİKTAŞ-YILDIZ YOLU

20 Ağustos 1958 tarihinde Beşiktaş-Yıldız yolu asfalt dökülme işlemleri tamamlanmak üzeredir. "Beşiktaş-Yıldız" yolu için, istimlak bedeli olarak dönemin para değeri içerisinde 19.000.000 lira, yolun inşası için de 6.000.000 olmak üzere toplam 21.500.000 lira sarf edildiğini de öğrenmekteyiz. 11 Ocak 1959 tarihi itibarı ile Beşiktaş-Yıldız yolunun da orta refiğünün tanzimi tamamlanmış ve buraya ağaç dikimine başlanmıştır. "Beşiktaş-Zincirlikuyu" yolu ağaçlandırılmasında, 3.000 atkestanesi ve ıhlamur ağacı dikilmiştir.

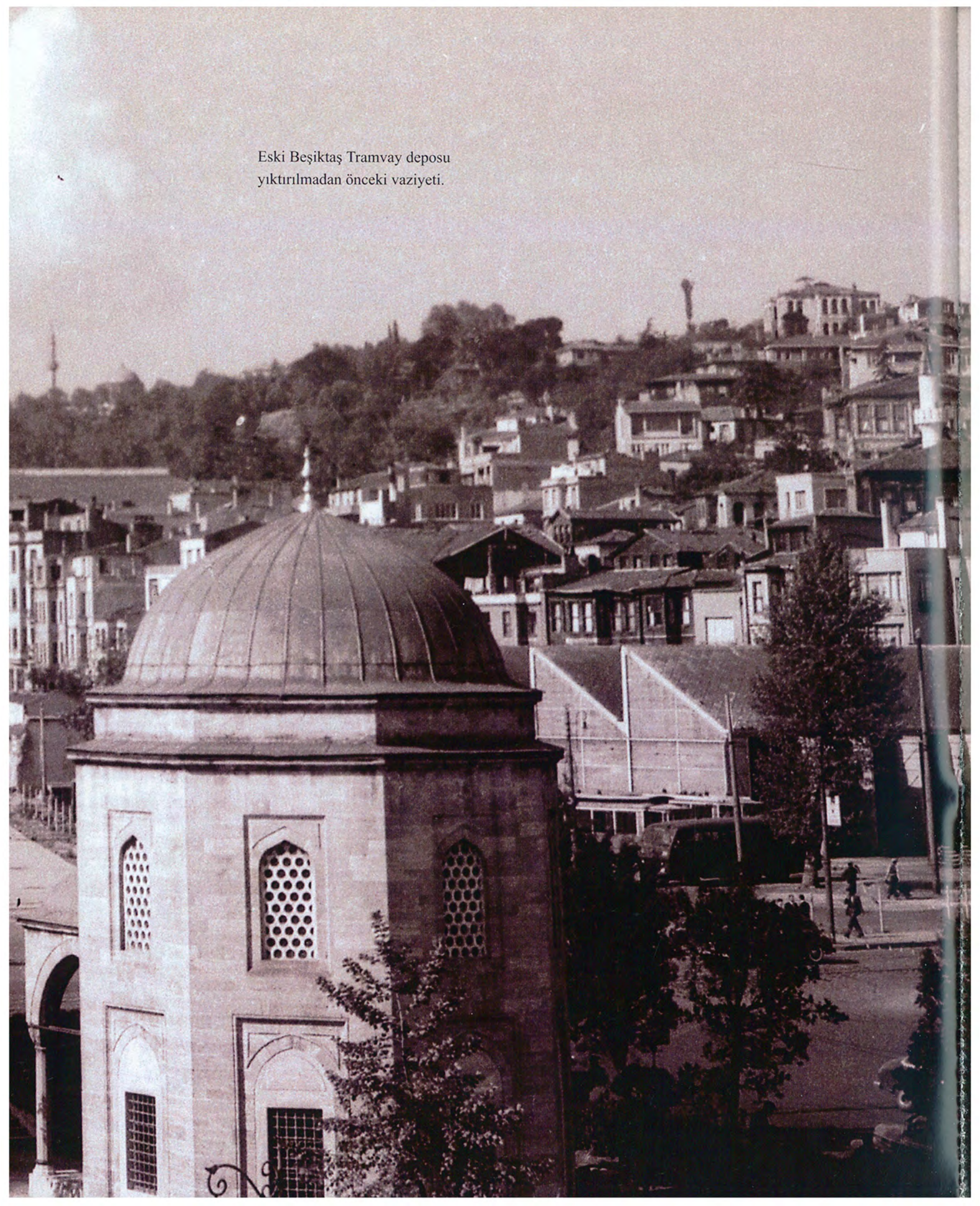

Takvimler 24 Nisan 1957 tarihlerini gösterdiğinde Belediye Meclisi on-
imâr plânı kabul edildi. Ve Âbidelerin etrafı açılacak. Vilâyetin önu
meydan haline getirilecek kararı alınırken, Beşiktaş Meydanı tanzim
edilerek zirai donatım binası ve tramvay deposu yıktırılacaktır.

Eski Beşiktaş Tramvay deposu
yıkılmadan önceki vaziyeti.

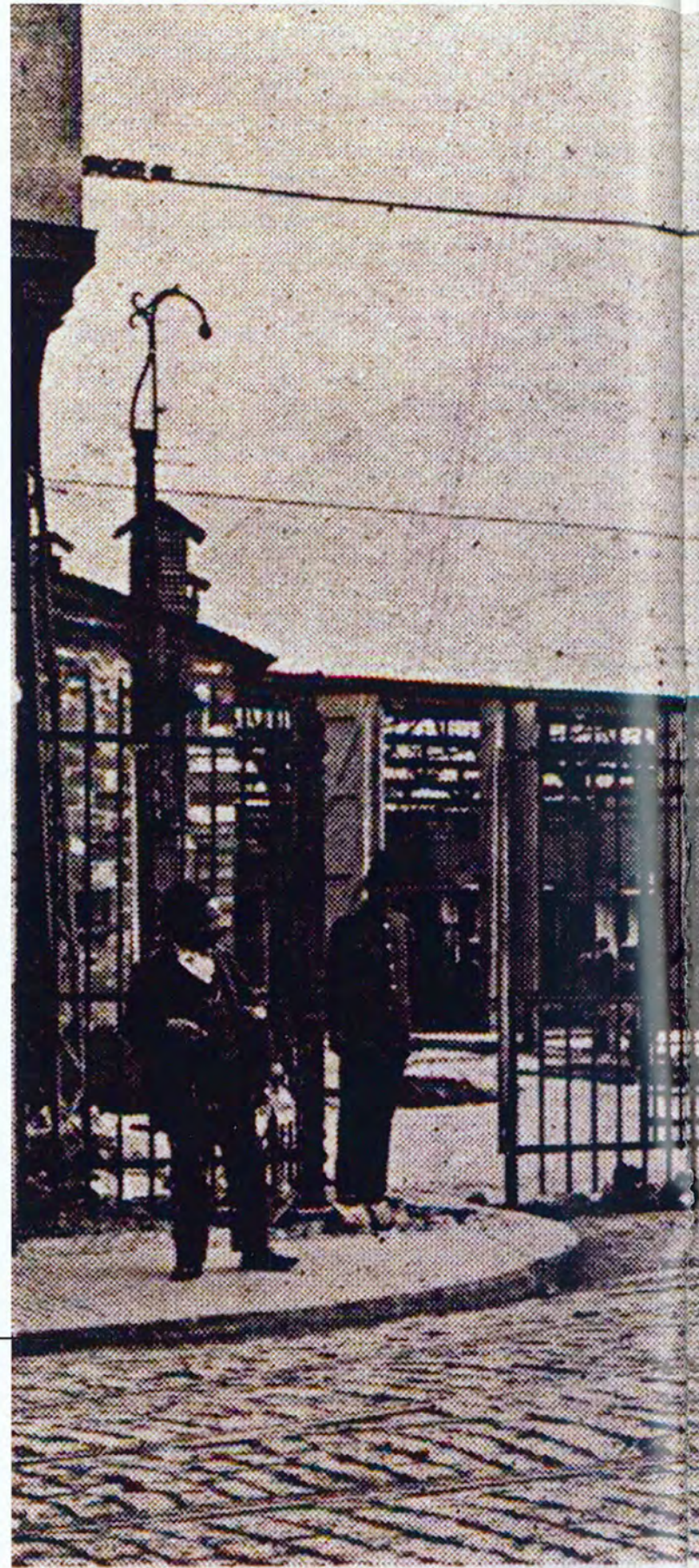

ESKİ TRAMVAY DEPOSU VE MİGROS

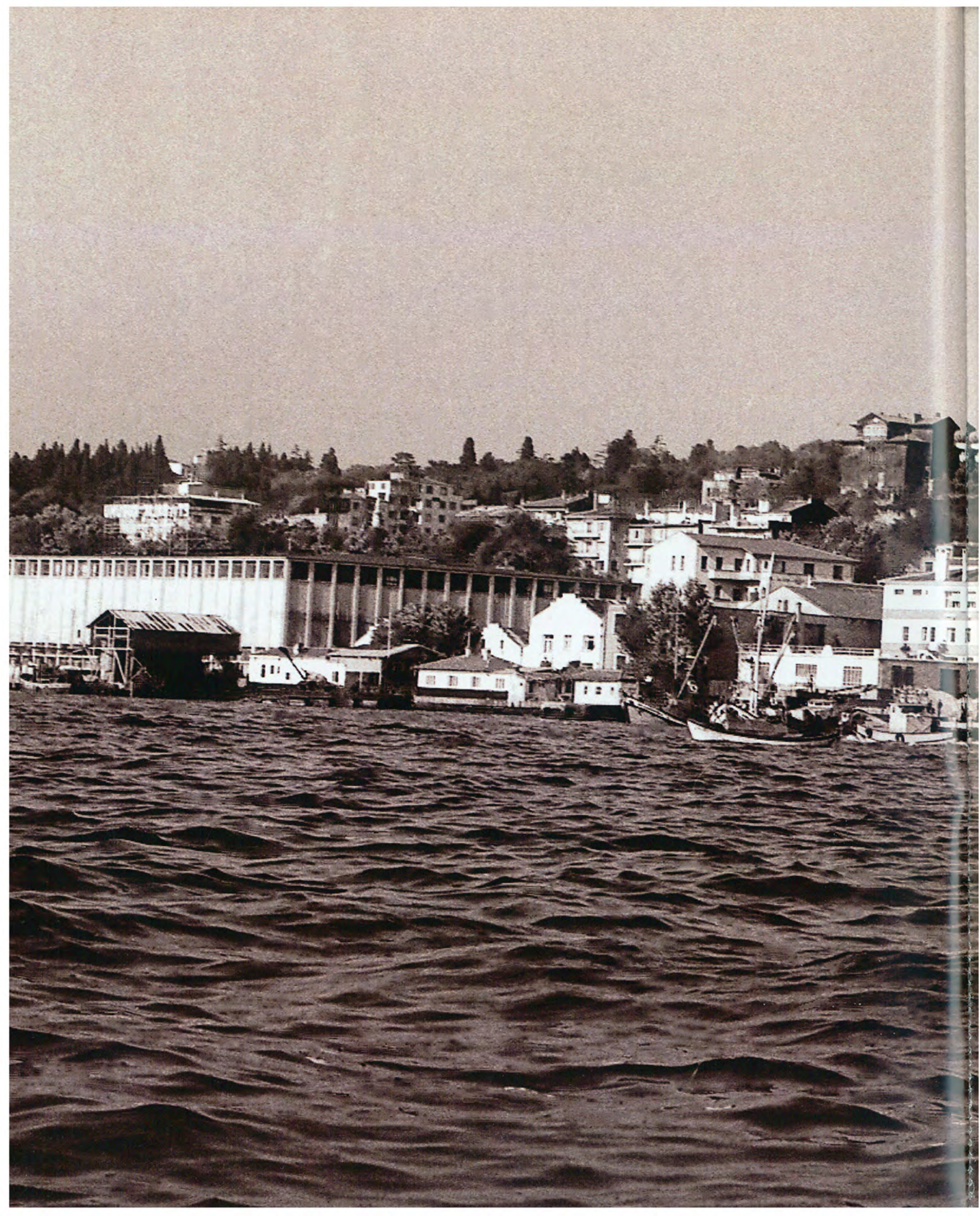
Belediye Meclisi'nce kabul edilen 24 Nisan 1957 tarihli ön imâr plânınca yıktırılması kabul edilen ve ilerleyen tarihlerde yıktırılan Beşiktaş tramvay deposu fotoğrafta bütün detayları ile görülmektedir. Eski Beşiktaş tramvay deposu yerinde uzun bir dönem "sabit halk pazarı" faaliyet göstermiştir. 52 işyeri ve 30 pazarcıyla mini bir sebze meyve hal merkezi haline dönüşmüştü. Bunun öncesini oluşturan ise, sabit belediye pazarı idi. Bu sabit belediye pazarı Migros'tu. 1954 yılında İstanbul Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay, İstanbul halkına ucuz gıda ve tüketim maddesi temin etmek için kurulan Migros, önceleri 45 satış aracıyla halka tanzim satışına başladı. 1957 yılından sonra İstanbul Belediyesi, (o yıllarda belediyenin bir kuruluşu olan) Migros için, belediyeye ait arsalar üzerinde baraka şeklinde sabit satış mağazaları kurmaya başladı. Bu sabit "tanzim satış" barakalarından biri de Beşiktaş'ta meydanın bir köşesine teşekkül ettirilmişti. böylece bu pazar yeri etrafına eklenen diğer pazar yerleri ile büyümüş idi. 1975 yılında Migros'u Koç grubu satın alması ile, geliştirmiş ve 2006 yılında Tansaş'la birleştirmişti. Beşiktaş'taki Migros da Tansaş olmuş idi.

1 Teşrinievvel 1329 (14 Ekim 1913) tarihli Şehbal Gazetesi'nin sayısında yer alan İstanbul'un Elektrikli tramvayları hakkında ki yazıda Beşiktaş elektrikli tramvay deposu fotoğrafı da görülmektedir.

بشکطاشده کی لکتر یقنی تراموای د

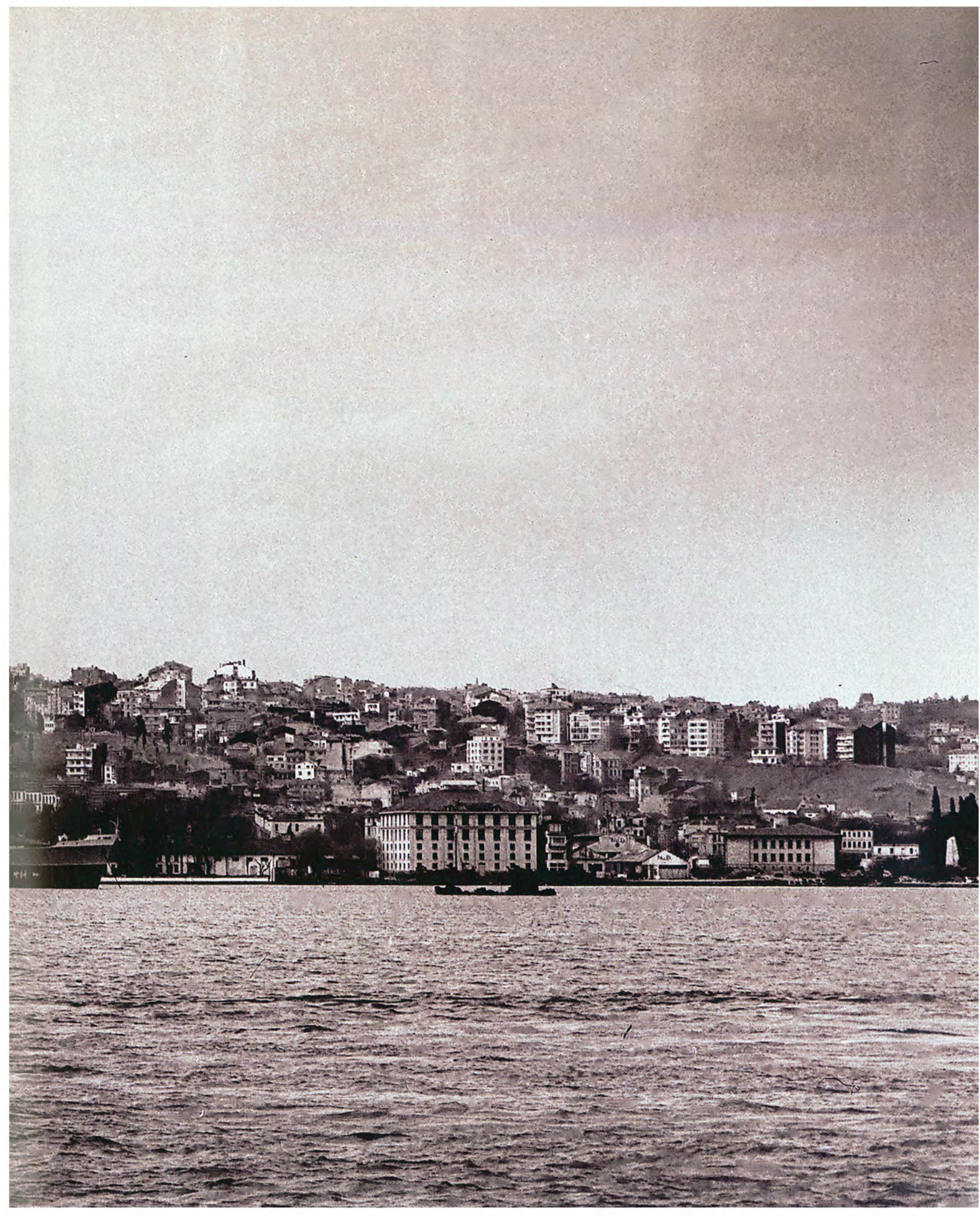

ASTRO TÜTÜN DEPOSU

Dolmabahçe Sarayı'ndan itibaren Beşiktaş merkez'ine kadarki kıyı şeridi son Menderes dönemi düzenlemelerinin ardından aldığı vaziyet bu şekilde idi

1929-1930 yıllarında tütün deposu ve fabrikası olarak Mimar Victor Adaman tarafından inşa edilen ve bugün bir otele dönüştürülen tarihi binaların ilk halleri görülmektedir. Astro Tütün Deposu olarak yıllarca hizmet veren binanın, bir süre Grundig televizyon fabrikası olarak kullanılmış, 1985 tarihinden itibaren boş bir kütle bina olarak yakın tarihlere kadar harabetini korumuştur.

ARABALI VAPUR İNŞAASI

4 Ağustos 1959 yılı İstanbul Belediyesi kararları içerisinde; 1960 yılı içinde 6 tane yeni arabalı vapur inşası kararlaştırılmış idi. Bu kararın ana prensipleri şunlardı: “1. Beşiktaş’taki Hayreddin İskelesi’ne, Üsküdar’daki iskelelere muvâzi olarak 4 yanaşma yeri yapılacak. 2. araba vapuru iskelesi inşa ettirilecektir. Bu iskelelerin inşasından sonra, araba vapurları Hayreddin ile Üsküdar arasında çalışacaklardır. Kabataş iskelesi ise yalnızca yolcu nakline tahsis olunacaktır.” denilmekteydi. 19 Temmuz 1961 tarihli Başbakanlıktan İstanbul valiliğine iletilen bir emir ile Hayrettin İskelesi’nde inşa ettirilmekte olan araba vapuru iskelesi inşaatı durdurulmuş, İskele, Kabataş ile Dolmabahçe Cami arasındaki boşluğa kaydırılmıştır. Bu karar ile Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi’nin taşınması da kurtulduğu gibi Sinanpaşa-Cami’de tahripten korunmuş oldu.

SERHAZİN SÜLEYMAN AMBER AĞA CAMİİ

Beşiktaş Yıldız semtinin camilerinden biri olan *Serhazin Süleyman Amber Ağa Camii* 19. yüzyıl dönemi yapılarından biridir. Cami, “Serencebey Mescidi”, “Hazinedar Ağa Mescidi” ve “Serhazin Süleyman Amber Ağa Mescidi” adlarıyla da bilinmektedir. Bânisi, yani yaptıranı, Sultan I. Mahmud’un Darus-Saade Ağası Süleyman Ağa’dır. Süleyman Ağa, Serhazin (hazine bakanı) görevinde de bulunduğu için Serhazin Camii’de denilmektedir. İlk olarak miladi 1701-1703 tarihleri arasında inşa edilen ibadethane, tamir kitabesinde ifade edildiği üzere Hicri 1277/Miladi 1860-61 tarihinde bir başka Darus- Saade Ağası Amber Ağa tarafından yenilenmiştir. Mescid bu yüzden “Anber Ağa Mescidi” olarak da anılır.

Hicri 1113 tarihinde vefat eden Süleyman Ağa mescidin yanındaki mektebin mezaristanında medfundur. Caminin bulunduğu Serencebey yokuşu yoğun bir konut bölgesidir. Barboros Bulvarı’nın doğusuna düşen bu yerleşim alanı Yıldız Sarayı ve Parkı’nın olduğu kesimdedir.

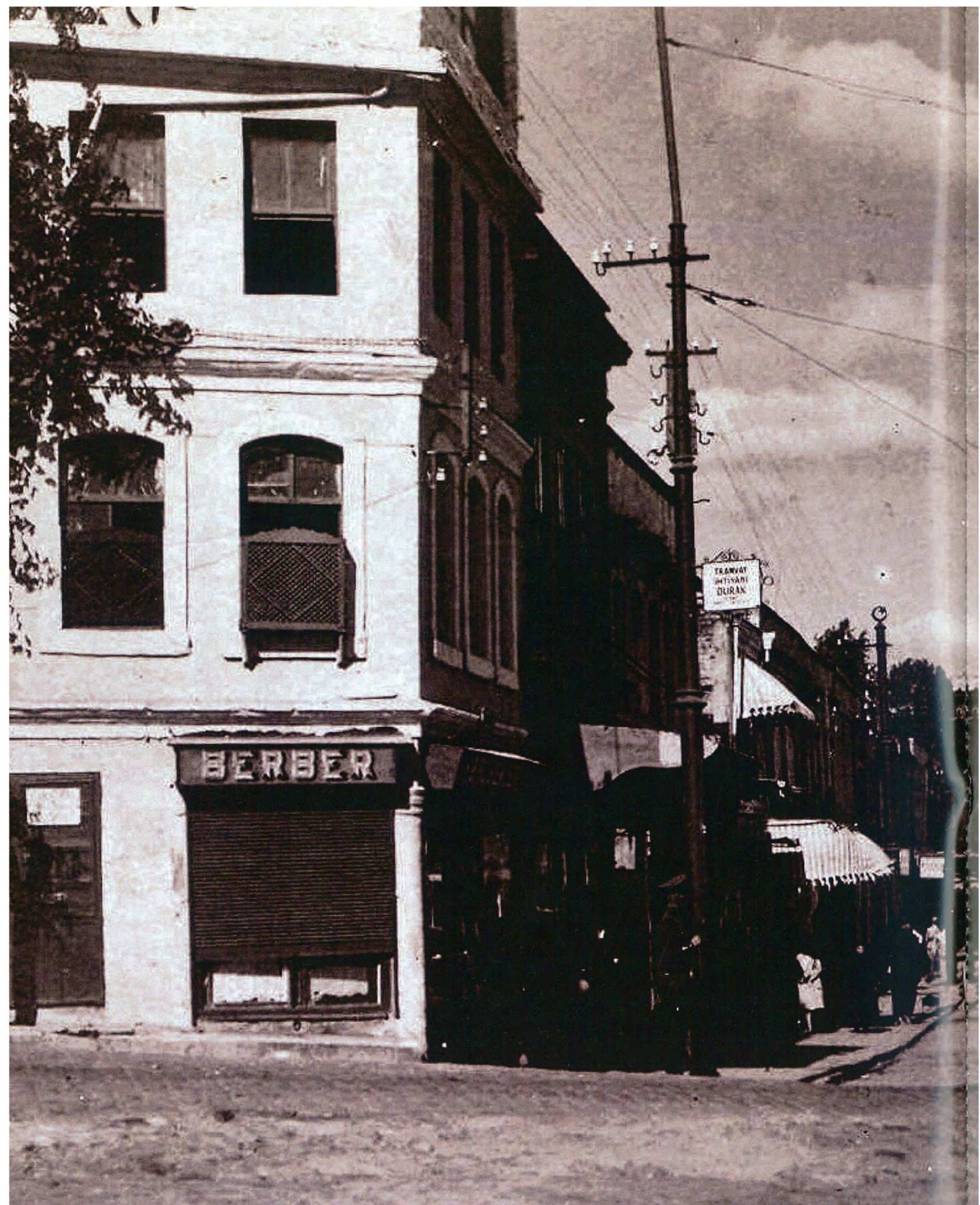
KADIM ABBASAĞA MEZARLIĞI'NDAN ABBASAĞA PARKINA...

Beşiktaş sirtlarında yer alan Abbasağa Parkı, 17. yüzyıl sonlarında oluşmaya başlayan kadim bir İstanbul mezarlığı üzerine geliştiğinin hatırlanmamasından öte bilinmez bile. Kadim bir İstanbul mezarlık alanı olması bir yana Cumhuriyet İstanbul'un ilk çocuk parkı olması bile unutulmuş özelliklerindedir. Halen, Beşiktaş'ımızın bu güzide parkında ismini yaşatan Abbas Ağa'da, bugünün popüler dizi filmlerden artık fikir sahibi olduğumuz Osmanlı sarayının ünlü Darüssaade Ağaları'ndan biri idi.

Asıl adı Abbas ibn Abdürrezzak olan Abbas Ağa, Sultan IV. Mehmed'in padişahlığı (1648-1687) döneminde, miladi 1672 tarihinden sonrası tarihlerde adını ve gücünü duyurmuş bir Darüssaade Ağası olarak tarihte karşımıza çıkar. Ve bu gücün getirdiği büyük bir servetinin de sahibi olarak tarih sayfalarında yerini alacaktır. Bütün bu servet gücüne rağmen Abbas Ağa, edindiği bütün bu servetini İstanbul imarına katkı sağlayan okul, cami, hamam ve çeşmeler yaptırarak harcamıştır. Bugün eserlerinden pek çoğu günümüze ulaşmamış olsa da Sinanpaşa Mahallesi'nde halen mevcudiyetini korumakta olan camisi ve bu cami etrafında gelişen mezarlık ve sonrasında parka dönüşen çevre içerisinde adı yaşamakta, yaşatılmaktadır.

Abbas Ağa Parkı yani mezarlığının değişimi 1939 yıllarına doğru uzanmaktadır. 12 bin metre kare bir alanı oluşturan mezarlık bölgesi, 1939 yılının başında İstanbul Belediyesi Encümeni'nce şehir içindeki mezarlıkların ıslah edilmesi ve mahalle içlerinde kalanların da sökülerek çocuk parkları yapılması kararın alınması ile şehir gelişimine bir katkı olarak biçimlenmeye başlayacaktır. 4 Şubat 1939 tarihinde İstanbul Belediyesi tarafından Abbasağa Mezarlığı'nın bir çocuk bahçesi olarak düzenlenmesine karar verilir. Ve akabinde de tarihi mezarlığın mezar taşlarının sökülmesine başlanırken, selvi ağaçları da kesilerek yerine diğer türden ağaçların dikimine başlanır. Aynı tarihler Beşiktaş İskelesi etrafının da açılarak bir meydan olarak kazandırılma çalışmalarının yapılmaya başlandığı yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Abbasğa Parkı, 1941 yılında Preveze Deniz Zaferi'nin yıldönümünde, İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Lütfi Kırdar tarafından Cumhuriyet dönemi İstanbul'un ilk modern parklarından biri olarak hizmete açılmıştır.

BERBER

TRAMWAY
HATISAYI
DURAN

EMNİYET
SANDIĞI

IKRAMİYELİ
TASARRUF HESAPLARI

YAPIL KREDİ BANKASI
IKRAMİYELİ
HESAPLARI
PHILIPS
RADYO
ROYAL GS
LADİNERİ
AVRUL

31 Ocak 1957 tarihinde, Beşiktaş
Hamamı ile Maliye Şubesi arasında kalan
binaların da yıktırılmasına başlanmıştır.

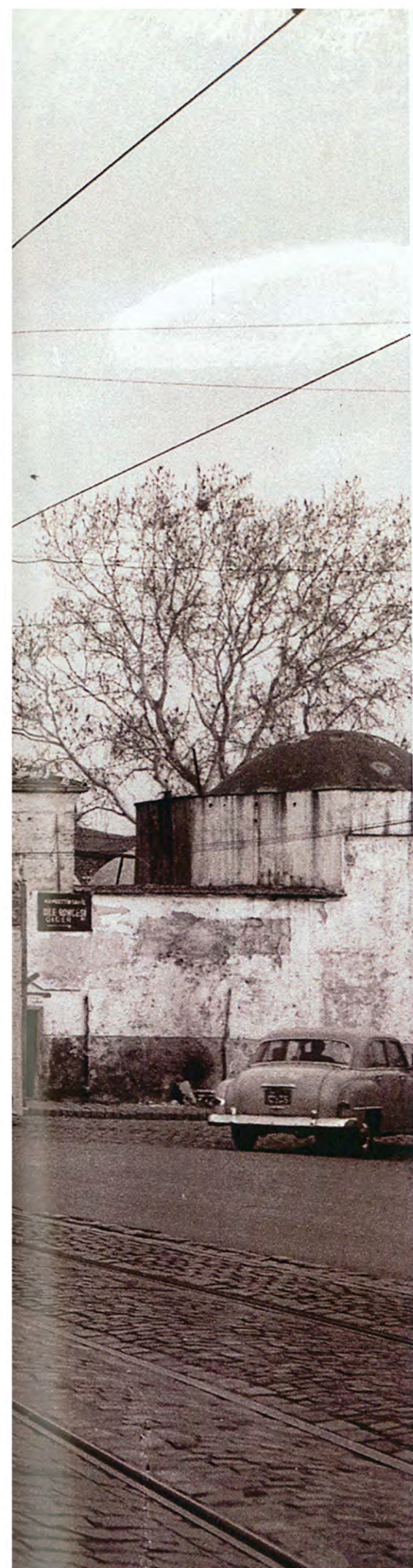
ÜÇ TAŞ BEŞİTAŞ BEŞİKTAŞ'IN BİR MEŞHUR HAMAMI VAR İDİ...

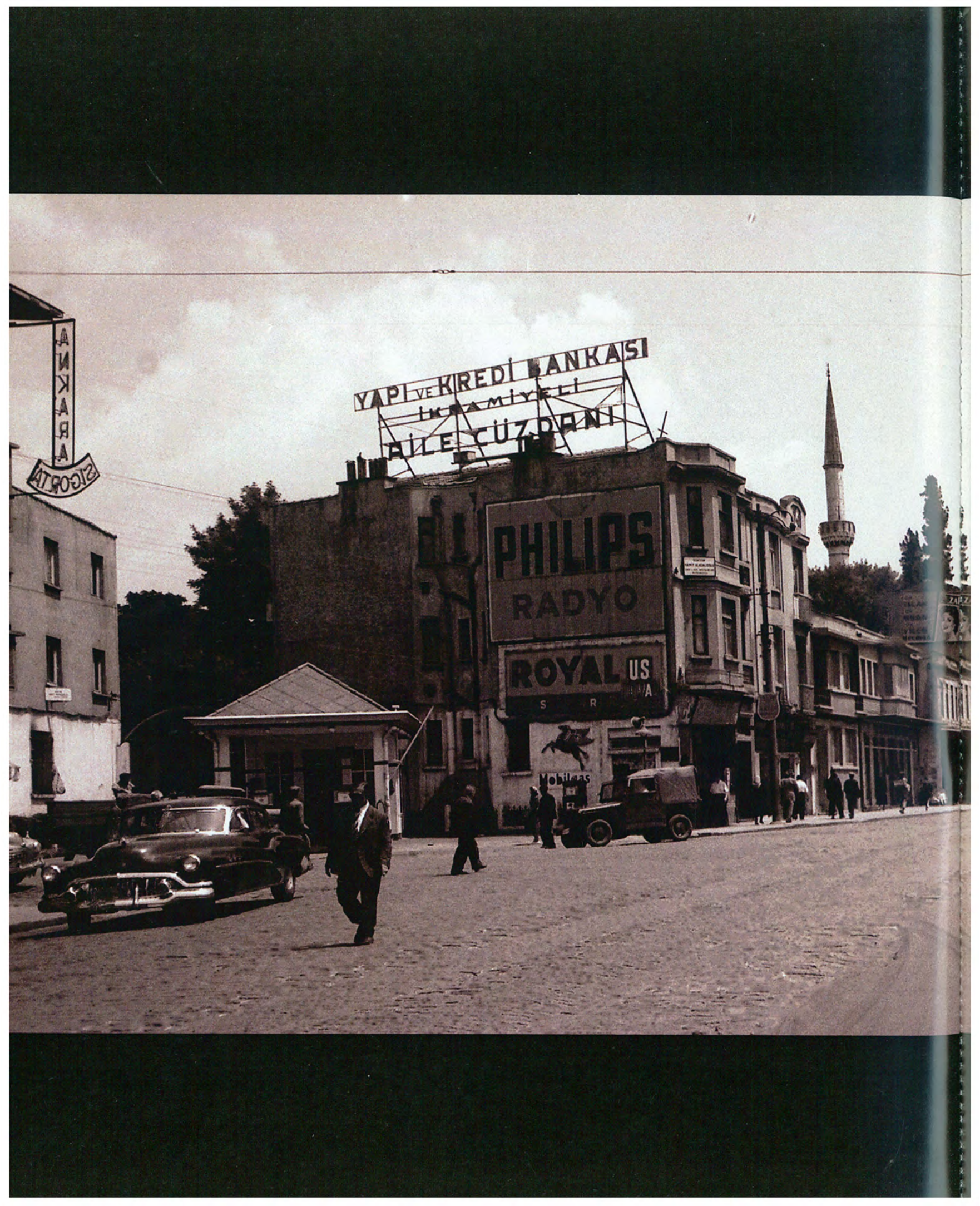
İstanbul Ansiklopedisi'nin yazarı Reşad Ekrem Koçu, miladi 1811 tarihinde müthiş bir yağmurun sonunda dönüşen selin Beşiktaş Hamamı'nı sular altında bıraktığını yazar. Hamamın erkekler kısmında kalan bazı çalışanlar dışarı kaçarken, bazıları ise kapıları kapatıp yüksekçe bir yere çıkarak yağmurun dinmesini beklerler. Ancak yağmur şiddetini artırınca sel, hamamın kapısını kırarak içeriye dolar. Ve bu durum içeride kalanların hepsinin maalesef boğularak ölmelerine sebep olur.

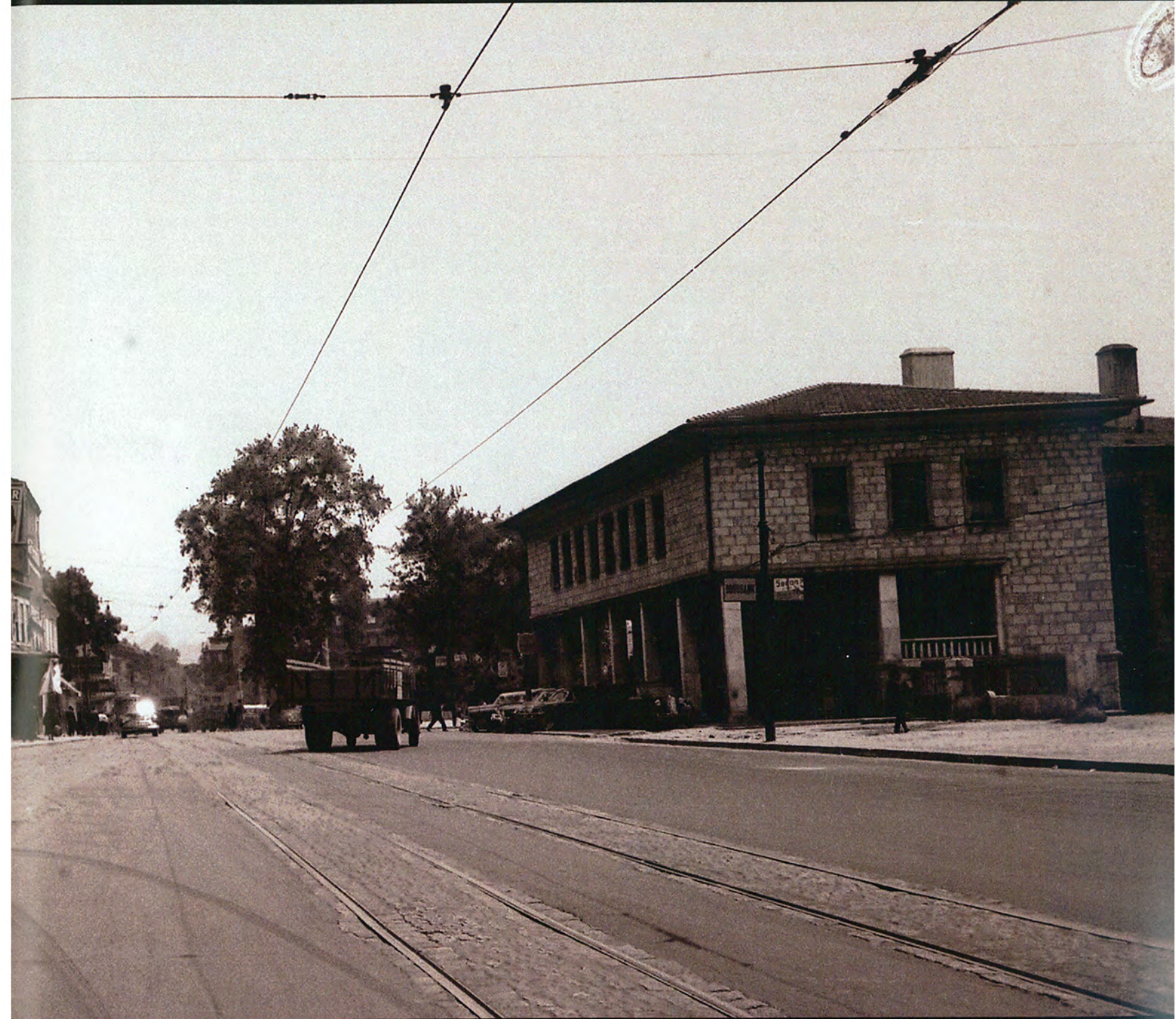
Köprü Hamamı olarak bilinen Beşiktaş Hamamı, Akaretler Mevkii'nden akan dere ağzına yakın bir nokta da inşa edilmişti. Mimarı da Mimarbaşı Koca Sinan olup, yaptıranı ise, dönemin güçlü sadrazamlarından damat Sadrazam Rüstem Paşa'nın kardeşi Kaptan-ı Derya Sinan Paşa idi. Evet, bu hamam nerede diyecek olursak, Adnan Menderes'in 1956 yılındaki yeni imar yolu açma çalışmalarında pek çok tarihi miras gibi yok edilivermiştir. Uzun yıllar bu tarihi hamamın yeri benzin istasyonu olarak kullanılmıştır. Daha sonraki tarihlerde burası kapatılarak bugün ana caddeye dâhil edilmiştir. Yakınında bugünkü Deniz Müzesi bulunmaktaydı. Her yok edilen tarihi ve kültürel mirasın ardından olduğu gibi Beşiktaş Hamamı üzerine de pek çok tartışmalar meydana gelmişse de bu tartışmalar bugün hatırlanmayacağı gibi artık bir anlamda ifade etmemektedir.

İşte bu tartışmaların merkezini oluşturan Behçet Ünsal, hamamın yıkılması kararının alındığı Anıtlar Yüksek Kurulu'nun üyesi olarak kendisiyle birlikte birçok kişinin, eserin yıkılmamasını savunduğunu, ancak kurul başkanı Tahsin Öz'ün ve yanındakilerin hamamın kıymetsiz bir yapı olduğu iddiasıyla yıkım kararını bir oy çokluğuyla aldıklarını söyler.

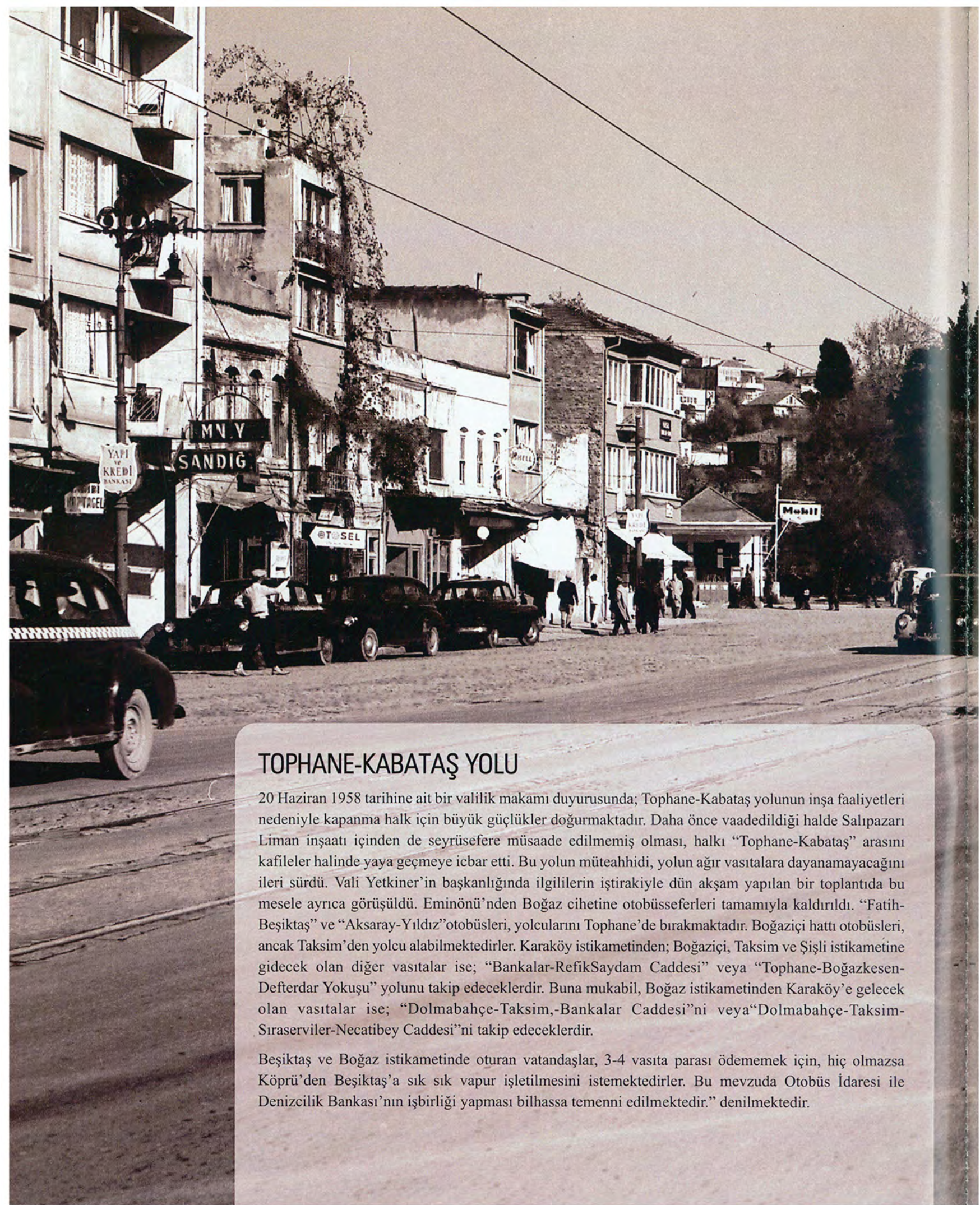
İstanbul'un tarihi ve kültürel mirasını kayıt altına alma çabalarının ilk külliyatlı meyvesini ortaya koyan Reşad Ekrem Koçu'da duygularını şu şekilde ifade etmektedir; "Menderes imarı adı verilen ve Türk İstanbul'unun üzerinden korkunç bir tayfun, barbar Vandal akını gibi geçen kör kazmanın kurbanı sanat şaheseri bir yapı; yıkılması için zannederiz ki salâhiyetli bir kuruldan yahut ilmî otorite bilinen bir şahıstan, fâni ceberûta hasisi pis kaygularla, zelil inkiyadın eseri bir höcçet alınmış olacaktır. Bir dâhinin eseri olan bu hamam, yıktıranı ve yıkılmasına cevaz vereni, verenleri, o tüyler ürpertici vandalizmin yok ettiği ecdad yadigârı yüzlerce yapı ile beraber kıyamete kadar lanetle andıracaktır."

Zincirlikuyu-Yıldız-Beşiktaş" trolleybüs hattı 07 12 1962 bugün saat 16.30'dan itibaren başlanacaktır. Yeni hatta çalışacak olantrolleybüsler; "Levend-Zincirlikuyu-BarbarosBulvarı-Beşiktaş-Dolmabahçe-Kabataş-Tophane-Karaköy" güzergâhını takip edeceklerve Karaköy meydanından geri dönerek tekrar aynı yolla Levend'e gerigideceklerdir.

TOPHANE-KABATAŞ YOLU

20 Haziran 1958 tarihine ait bir valilik makamı duyurusunda; Tophane-Kabataş yolunun inşa faaliyetleri nedeniyle kapanma halk için büyük güçlükler doğurmaktadır. Daha önce vaadedildiği halde Salıpazarı Liman inşaatı içinden de seyrüsefere müsaade edilmemiş olması, halkı "Tophane-Kabataş" arasını kafileler halinde yaya geçmeye icbar etti. Bu yolun müteahhidi, yolun ağır vasıtalara dayanamayacağını ileri sürdü. Vali Yetkiner'in başkanlığında ilgililerin iştirakiyle dün akşam yapılan bir toplantıda bu mesele ayrıca görüşüldü. Eminönü'nden Boğaz cihetine otobüsseferleri tamamıyla kaldırıldı. "Fatih-Beşiktaş" ve "Aksaray-Yıldız" otobüsleri, yolcularını Tophane'de bırakmaktadır. Boğaziçi hattı otobüsleri, ancak Taksim'den yolcu alabilmektedirler. Karaköy istikametinden; Boğaziçi, Taksim ve Şişli istikametine gidecek olan diğer vasıtalar ise; "Bankalar-Refik Saydam Caddesi" veya "Tophane-Boğazkesen-Defterdar Yokuşu" yolunu takip edeceklerdir. Buna mukabil, Boğaz istikametinden Karaköy'e gelecek olan vasıtalar ise; "Dolmabahçe-Taksim,-Bankalar Caddesi"ni veya "Dolmabahçe-Taksim-Sıraserviler-Necatibey Caddesi"ni takip edeceklerdir.

Beşiktaş ve Boğaz istikametinde oturan vatandaşlar, 3-4 vasıta parası ödememek için, hiç olmazsa Köprü'den Beşiktaş'a sık sık vapur işletilmesini istemektedirler. Bu mevzuda Otobüs İdaresi ile Denizcilik Bankası'nın işbirliği yapması bilhassa temenni edilmektedir." denilmektedir.

Üstü çizili [30/]-“Beşiktaş-Aksaray” otobüsleri, bugün-
den itibaren[34] hat numarası ile [Beşiktaş-Şehzadebaşı]
arasında çalışmaya başlayacaklardır. 26 02 1960

SEMTİN AKARI: AKARETLER

Bugün, kısaca Akaretler olarak ifade ettiğimiz, Beşiktaş merkezden Dolmabahçe istikametine doğru giderken ilk sağdan yokuş yukarıya doğru uzanan Maçka ve Nişantaşı'na doğru da devam eden bu güzergâhta Şair Nedim ve Spor (Süleyman Seba) Caddeleri'nin çatalağızı biçiminde birleştikleri bölgede sağlı sollu iki tarafında yer alan sıra evlerin uzandığı bu semti tanımlarız.

Beşiktaş'ın bir parçası olan bu mevkii, uzun yıllar bakımsız kalan tarihi evlerin ve dükkânların yer aldığı konuma sahipken, bugün seçkin mağaza ve ofis katlarıyla bir çekim merkezi olmuştur.

Kendi adıyla anılan Sıra Evleri ile çevrili Akaretler, Sultan Abdülaziz tarafından Dolmabahçe Sarayı Akaretleri (Lojmanları) olarak yapılmıştır. Beşiktaş ve Maçka arasındaki eğimli arazi üzerinde Osmanlı bürokrasisinin ilk "rezidans"ı denilebilecek konutları olma hususiyetine sahiptir.

Yapımına miladi 1874 yılında bugün 19. Yüzyıl İstanbul sülîyetini oluşturan anıtsal sivil mimarlık yapılardan biri olarak inşa ettirilmiştir. Ve 138 konut biriminden oluşmaktadır. Akaretler, "sıra evler" olarak adlandırılan konut tipi erken Barok ve Rokoko'dan etkilenmiş Neoklasik cephe tasarımı ile İstanbul'daki güzel örneklerinden biridir. Bu yeni muhitin bir de anıtsal camiye sahip olunması düşünülmüşse de hayata geçirilememiştir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyetindeki bu yapılar yap işlet devret modeliyle değerlendirilerek ve onarımları gerçekleştirilecektir. 1983'den sonraki tarihler içerisinde dönemin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Dalan'ın girişimleri ile Akaretlerin restorasyonu ve 49 yıllığına kiralanması için gerekli onayların tamamlanması ardından 15 Ekim 1987 tarihinden itibaren resmi olarak, inşa olarak ise, 1995 tarihinden başlayarak 9 Mart 2008 tarihindeki açılışına kadar sürecin sonunda tekrardan çeşitli amaçlarda kullanıma kazandırılmıştır.

İstanbul'un tüm tarihsel unsurlarına "dekor" olarak bakan ve "stage" muamelesi yapan bir anlayışın güzel bir uygulamasıdır.

Maçka Aziziye Cami

Maçka, Taşlık'ta Vişnezade Mahallesi'nde Sultan Abdülaziz (1861-1876) tarafından yapımına başlanmış ancak tamamlanamamış ve tarih kitaplarında yerini almış yapılardan biri olarak kalmıştır.

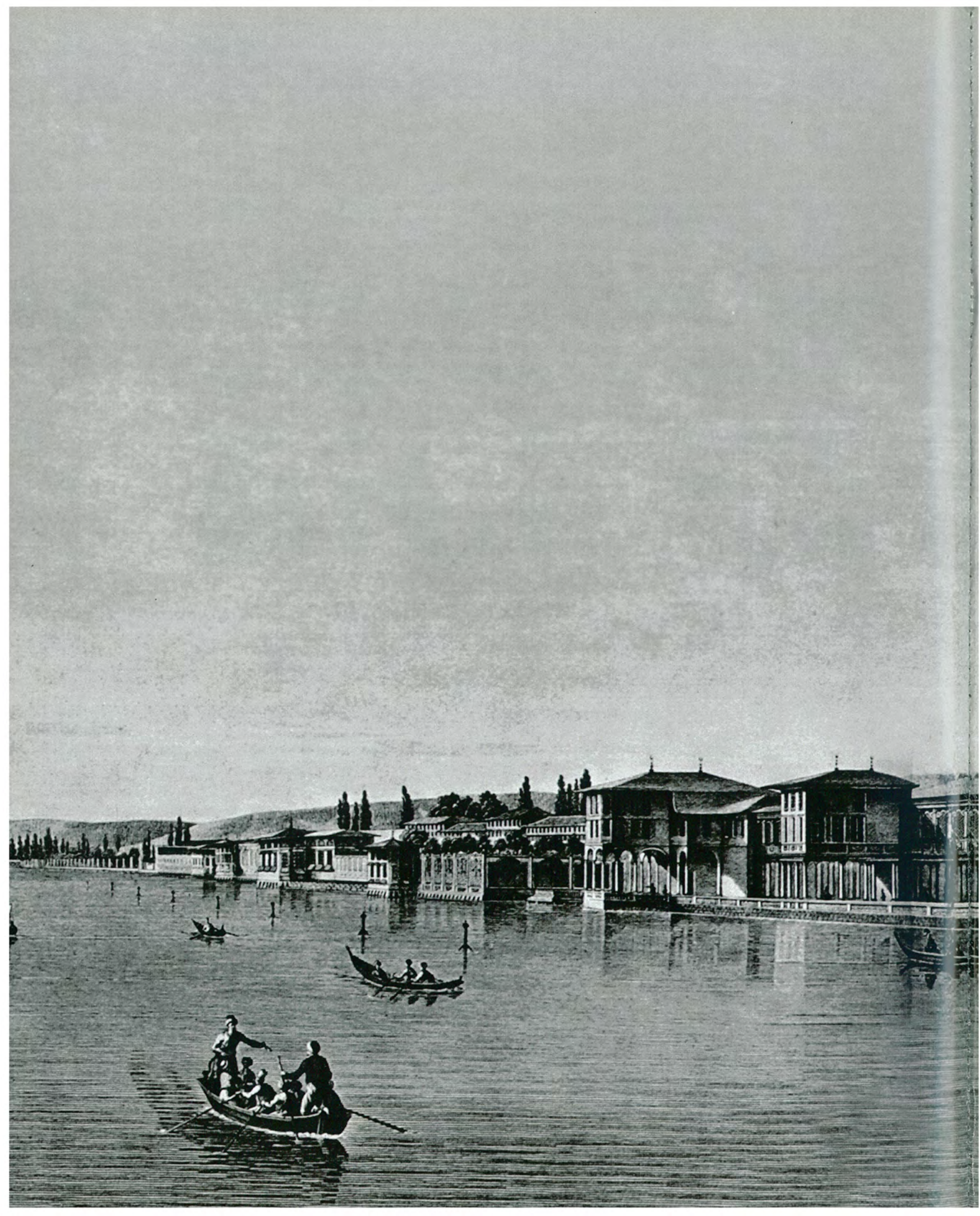
Dolmabahçe üzerindeki hâkim tepe üzerinde dört minareli anıtsal bir selâtin camii olarak yaptırılmak istenmesi üzerine inşaatı başlatmadan önce cami giderleri için günümüzde de Akaretler olarak anılan sıra evleri yaptırmıştır. Miladi 1874 tarihi sonlarında büyük bloklar halindeki temel taşları yerleştirilerek bina temelden yükselmeye henüz başlamışken, Sultan Abdülaziz'in 30 Mayıs 1876 tarihinde tahttan indirilmesi ile inşaatı durdurulmuştur.

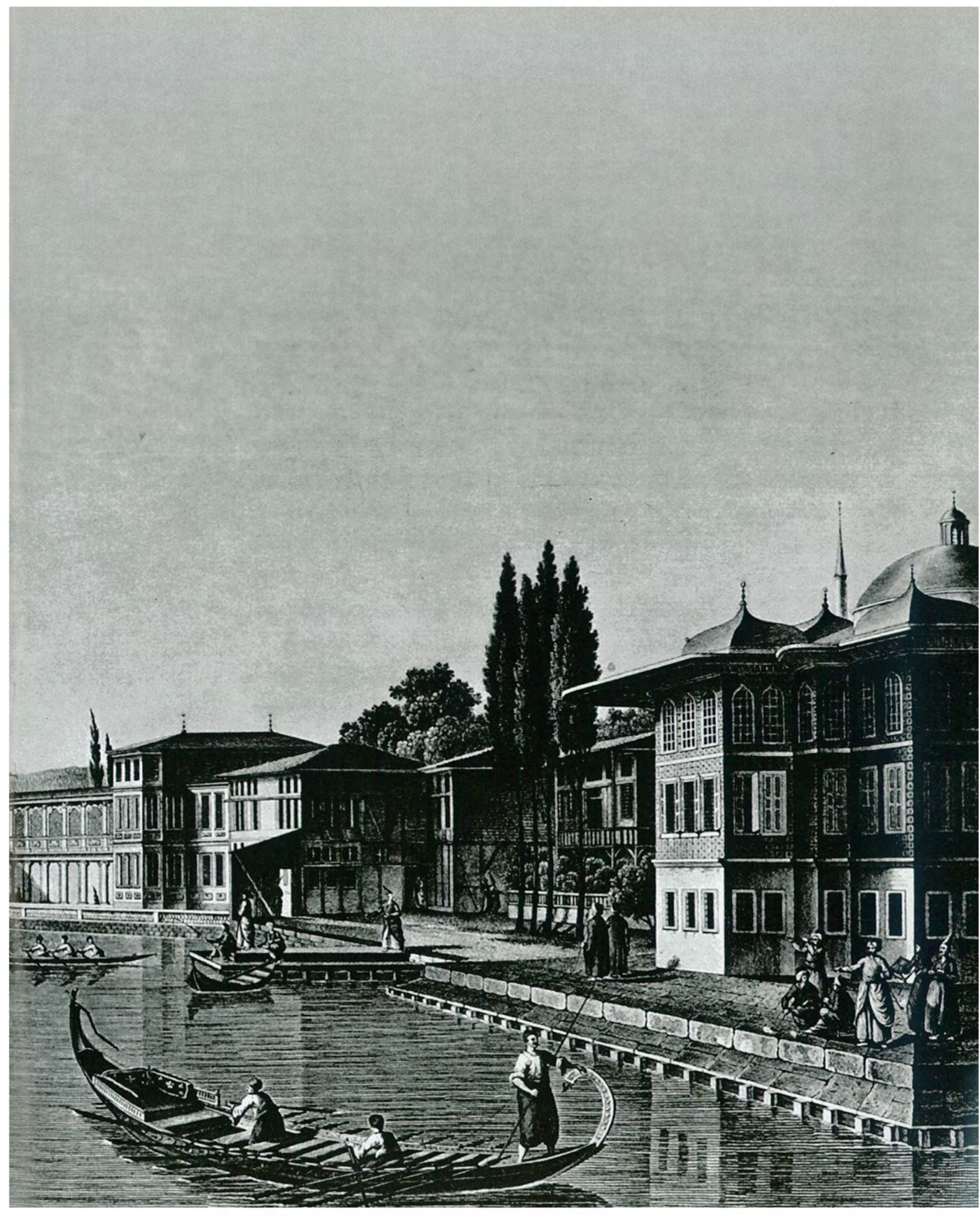
Duvarların ve büyük ana payelerin uzun süre mevcudiyetini koruyan bu mevkiye halk arasında "Taşlık" adı ile ifade edilir olmuştur.

Cumhuriyet döneminde bu temeller üzerinde bir Taşlık Gazinosu inşa edilmiştir. 4 Temmuz 1929 tarihli İstanbul gazetelerinde çıkan umumi bir ilanda "Kiralık Gazino Mahalli" satışı yer almakta idi. İlan şu şekildedeydi; "Beşiktaş Vişnezâde mahallesinin Taşlık mevkiinde, 18.293,4 metromurabba Cami Mahalli denilen gazino inşasına elverişli arsa, bermucibi keşif 15.811 lira 86 kuruşluk inşaat ve tesisat vücûda getirilmek ve müddet-i icârın hitâmında aynen ve mamûren hazine'ye terk ve teberu edilmek ve tesisatı azâmi 3 senede ikmal etmek şartıyla ve senevî 1400 lira bedelle ve 9 sene müddetle icâra raptedilmek üzere müzayedeye konulmuştur. Müzayedede, 14 Temmuz 929 tarihine müsâdif Çarşamba günü saat 15.00'de İstanbul Defterdarlığı'ndaki komisyonda olacaktır".

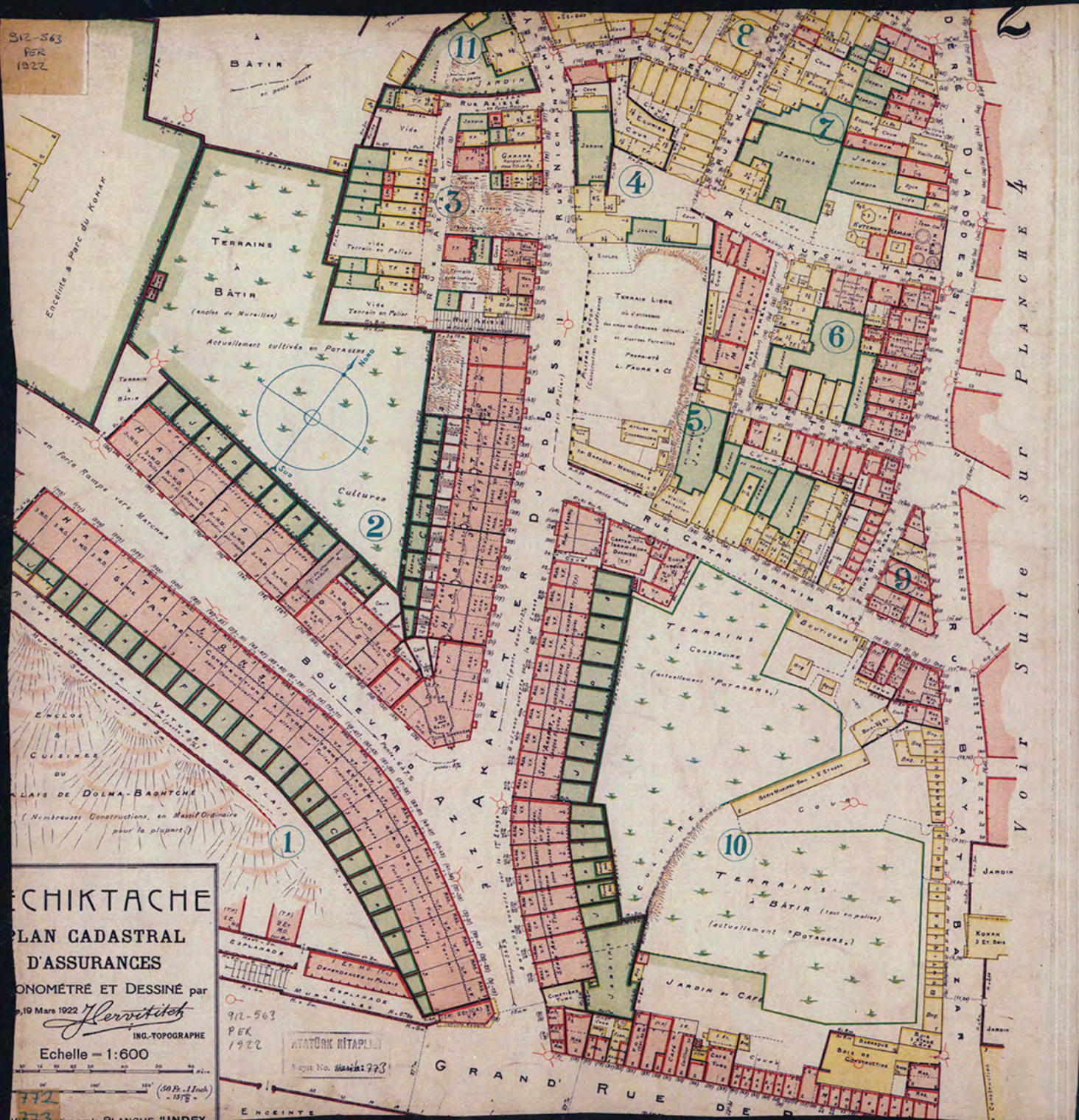
Arazinin satışı sonrası, İstanbul boğazı ve Marmara Denizi'ne nazır harikulade bir manzaraya sahipti bu mevkii üzerinde 1947 senesinde, Mimar Sedat Hakkı Eldem'e Taşlık Gazinosu adı ile bir bina inşa ettirilmiştir. Tarih, 1980'li yıllarını gösterdiğinde arazisinin İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait olan bu eski cami yerine 1988 yılında Japon ve Alman ortaklığı olan Swissotel-Bosphorus oteli inşa edilmiştir. Caminin, avlusu olacak alan ise, Vişnezade İnönü Parkı olarak düzenlenmiştir İstanbul'da residence hizmeti vermeye başlayan otellerin öncülüğünü 1991 yılında hizmete girmiş olan Swissotel yapmıştır. Swissotel, Residence hizmeti vermeye başladığında 74 dairesi ile müşterisine 68 metrekareden başlayarak 150 metrekareye kadar istediği seçenekte içinde mutfak, oturma odası, salonu, yatak odası olan daireler sunmaktaydı.

312-563
PER
1922

CHIKTACHE
PLAN CADASTRAL
D'ASSURANCES
 ONOMETRÉ ET DESSINÉ par
 19 Mars 1922 *Hervitot*
 ING. TOPOGRAPHE
 Echelle = 1:600
 912-563
 PER
 1922
 ATATÖRK NİTAPLISI
 Sayı No. 1922

VOIR SUITE SUR PLANCHE 4

